MUHU

pastoraat

Interjööride restaureerimise eskiisprojekt / Magistritöö LISA 2

Autor / Kaisa Lensen
Juhendajad / prof. Anneli Randla PhD, prof. Tüüne-Kristin Vaikla PhD

Eesti Kunstiakadeemia, Muinsuskaitse ja konserveerimise osakond

Tallinn 2019

Sisukord

Sissejuhatus 3
Asendiplaan 4
Kronoloogia 5
Lähteülesanne 6
Pastoraadi projektid 7
Säilinud detailid 8
Renoveerimiskontseptsioon 9
Pärandikooli osa materjalid 11
Pastoraadi osa materjalid 12
Projektitubade materjalid 13
Hoone andmed 14
1.korruse põhiplaan 15
2.korruse põhiplaan 16
Lõige A-A 17
Lõige B-B 18
Põrandate plaan 19
Lagede plaan 20
Fotod 21
Esik ja ehituspärandi tuba 22
Külaliskorter koos vannitoaga 24
Pärandikool seminar ja raamatupood 26
Esik ja trepihall 28
Suur saal 30
Köök 32
Näitused, salong 34
Väike saal 36
Projektiruumid 2. korrus 38
Avatud siseterrass 2. korrus 40
Tänusõnad 42

Sissejuhatus

Pikki aastaid oli Eesti jaotatud 106 kihelkonnaks, millest igaühes üks kirikumõis. See oli sarnaselt teistele mõisatele suurmaavaldus koos esindusliku hoonetekompleksiga, karja- ja põllumaaga, hiljem ka renditaludega. Pastoraadi peahoone oli elumaja kirikuõpetajale ja tema perele, teenijaskonnale ja rohketele külalistele. Nii nagu kõigilt teistelt mõisatelt, võeti ka pastoraatidelt 1919. aasta maaseadustega enamik maavalduseid. See sundis paljusid kirikuõpetajaid maapastoraatidest lahkuma ja hooneid hakati kasutama edaspidi muuks otstarbeks. Pastoraadihooned konfiskeeriti ja riigistati koos teiste mõisahoonetega lõplikult 1940. aastal, mil enamik neist muudeti koolimajadeks, kolhoosikeskusteks, haiglateks, hooldekodudeks jne. Selline saatus oli ka Muhu pastoraadil, kui see muudeti algselt kohaliku arsti korteriks ning hiljem ka külanõukoguks, sidejaamaks ja kooliks, millena see tegutses ka Eesti taasiseseisvumise ajal kuni aastani 2000.

Enamik varasemate kirikumõisate hooneid on 1990-ndail toimunud omandireformi käigus nüüdseks tagastatud EELK kogudustele. Mahukad ja tihti avariilises seisus hooned nõuavad palju tähelepanu ja suuri väljaminekuid, kuid neid nõudmisi on kogudustel võimalik harva täita. Seetõttu otsivad paljud pastoraatide omanikud veel praegugi võimalusi leida hoonetele uusi funktsioone ning rahastust teostatavateks töödeks. Paremas seisus on hooned, kus kirikuõpetaja ise või aktiivne kogukond on võtnud eesmärgiks hoone raskustest hoolimata taastada. Nii on õnneks läinud ka Muhu pastoraadil, kus on alates 2015. aastast toimunud järjepidevalt renoveerimistööd. Koostatud on ka pastoraadi pargi detailne projekt ning hoone fassaadide kavandid.

Käesoleva projektiga pakub autor välja lahenduse Muhu pastoraadi kasutamiseks ja siseruumide taastamiseks. Eskiisprojekti eesmärk on pakkuda hoonele terviklik logistiline ning stiililine lahendus, mis on loodetavasti omanikule abiks edasiste tööde kavandamisel ja elluviimisel.

Pastoraadi ajaloost põhjalikumalt on autor kirjutatud magistritöös „Pastoraadihoonete ajalugu, seisukord ja väärtustamine. Ettepanek Muhu pastoraadi kasutuselevõtuks ja interjööride restaureerimiseks.“
(Eesti Kunstiakadeemia, 2019)
Käesolev eskiisprojekt on magistritöö lisa.

Asendiplaan

1. Muhu kirik
2. Pastoraadi peahoone
3. Pastoraadi ait
4. Pastoraadi talli müürid
5. Rajatav roosiaed
6. Pastoraadi park, rajatava mänguväljaku ja välialaga
7. Liiva Põhikooli hoone
8. Kooli katlamaja
9. Olemasolevad ja rajatavad kiviaiad
10. Pastoraadi kaev

Muhu pastoraadi pargi asendiplaan, autori joonis.
Koostamise aluseks on võetud 2013. aastal koostatud pargi projekt (ehitusjärgus), maastikuarhitekt Liis Koppel.

Muhu pastoraadi kronoloogia

1832	ehitati tänaseni säilinud Muhu pastoraadihoone
1832-1871	pastoraadis elas pastor Gottlieb Alexander Schmidt (1795-1871) oma perega
1872-1902	pastoraadis elas pastor Arnold Wilhelm Nerling oma perega
1903-1926	pastoraadis elas pastor Joosep Meeri
1929-1931/32	majas elas dr Luig ja võttis haigeid vastu
1932-1940	majas elas dr Dmitri Golubjatnikovi (1896–1942) pere ja tegutses arstikabinet
1944-1948	Muhu valla täitevkomitee (külanõukogu)
1945-1971	sidekontorkontor ja keskjaam
1948-1950	Liiva Mittetäielik Keskkool
1950	sügisest Liiva 7-kl Kool
1950-1960	näidati õhtuti kino
1955	kool jätkas sügisest tööd 4-klassilisena ja kandis nime Liiva Algkool
1968	pastoraadimajast idas valmis uus koolihoone arhitekt Anu Kotli projekti järgi; pastoraadimaja sai eterniitkatuse
1971	kolisid välja sidekontor, telefonikeskjaam
1972	ehitati koolimaja ja pastoraadihoonet ühendav koridor
1972	koolile omistati Juhan Smuuli nimi
1976-1977	pastoraadimajja ehitatakse köögiblokk, koolisöökla ja tööõpetuse klassid
1992-2000	Pastoraadihoonet kasutab Muhu Põhikool
1994	üks klassiruum kohandati EELK Muhu Katariina koguduse talvekirikuks samas alustas pühapäevakool, mida hakkas juhendama Põide pastoraadis elav Marju Leets
1999	pastoraadimaja kanti kultuurimälestiste riiklikusse registrisse
2000	koolimaja kolis pastoraadihoonest välja
2002	EELK Muhu Katariina kogudus sai pastoraadi täielikult enda käsutusse
2013	algatas MTÜ Muhu Pärandikool projekti pastoraadimaja katusekivide soetamiseks
2016	sai pastoraadihoone uue kivikatuse

Allikas :
"Meie kooli naabermaja - Muhu pastoraat : Muhu Põhikooli 8. klassi kodu-uurimuslik rühmatöö."
Juh. Anu Kabur, toim. Kadri Tüür. Saaremaa: Muhu Pärandikool, 2017, lk 50–51.
Kronoloogia koostanud Ivar Äkke, autori muudatused.

Lähteülesanne

Muhu pastoraadi omanikuks on EELK Muhu Katariina kogudus ja osa hoonest on antud kasutada MTÜ Muhu Pärandikoolile õppe- ja tööruumide tarbeks, kes 2016. aastal alustas siseruumide korrastamise ja remondiga. Pärandikooli ruumid on kavas restaureerida 2019. aasta lõpuks. Koguduse osa hoonest seisab hetkel konserveerituna ja ootab konkreetseid ettepanekuid ruumide taastamiseks, mis võimalusel ellu viiakse.

Käesoleva projekti lähteülesandeks oli lahendada pastoraadi peahoone uus plaanilahendus ja sisekujunduse lahendus eskiisprojekti mahus. Töö eesmärk oli koostöös kasutajaga leida parim lahendus ruumide kasutuselevõtuks ja restaureerimiseks ning leida vanasse majja sobiv logistika, mis on hoone ajalugu respekteeriv, kuid siiski tänapäevaseid vajadusi ja soove arvestav. Kavas ei olnud uue kujunduse puhul toetuda vaid ajaloolistele allikatele, vaid leida tasakaal kaasaegsete lahenduste ja vanade (hoones olemasolevate) materjalide vahel.

Funktsioonidest peetakse oluliseks mahutada majja peoruumid, saal, köök, õpitoad ja raamatupood, külaliskorter ning võimalusel leida kasutus ka pööningukorrusele. Enne käesoleva projektiga alustamist oli hoone siseruumides juba tehtud mõningaid planeeringut puudutavad otsuseid – valmis oli ehitatud hoones põhjatiivas asuv inva-tualett ja selleks paigaldatud uus veetrass, kahes ruumis rajatud betoonvaluga põrandad koos põrandaküttega, krohvitud idanurgas asuva ruumi seinad ning osaliselt rajatud uus elektrikaabeldus. Pärandikooli poolne osa hoonest oli planeeritud rajada põrandaküttel ning ühes ruumis savikrohvi sisse paigutatud seinaküttel. Projekti koostamisel on arvestatud omaniku sooviga säilitada hilisema juurdeehituse vundament hoone lõunaküljel ning rajada sinna väliterrass. Kuna tegu on mälestisega, siis sellest tulenevalt on plaan hoones säilitada võimalikult palju algseid ehitusmaterjale ja võimalusel eksponeerida vanu ehituskonstruktsioone.

Pastoraadihoonele on koostatud muinsuskaitse eritingimused restaureerimistöödeks Muinsuskaitsemeti poolt 2011. aastal. Tollaseid ettekirjutusi on katuse renoveerimistööde käigus mõnel määral hiljem ümber hinnatud (nt kooli tarbeks tehtud juureehituse ja tuulekodade lammutamine) ja käesoleva töö autor tugineb tehtud otsustele ja olemasolevale olukorrale. Siseruumide osas eritingimustega olulisi ettekirjutusi ei ole ette antud – nõutud on vaid kandekonstruktsioonide säilitamine ja lisaks peakorrusele ka keldriruumide korrastamine.

Muhu pastoraat, fassaadide kavand, vaated idast ja lõunast, Inna Ligi 2019.

Muhu pastoraadihoonele ja selle ümbrusele koostatud eritingimused ja projektid alates 2011

2011 Muhu pastoraadi peahoone. Muinsuskaitse eritingimused restaureerimistöödeks.
Muinsuskaitseamet / M. Tuuder. ERA.5025.2.13207
Rahastus : Muinsuskaitseamet

2013 Muhu pastoraadi park. Muinsuskaitse eritingimused pargi renoveerimiseks.
Koppel Koppel Arhitektid OÜ / Mihkel Koppel, Liis Koppel. ERA.5025.2.16470
Rahastus : Muinsuskaitseamet

2015 Muhu pastoraadi park, maastikukujunduse põhiprojekt. Muhu pastoraadi park ja Muhu kirikuaed, hoolduskava. Koppel Koppel Arhitektid OÜ / Liis Koppel
Rahastus : KIK, Muhu Vallavalitsus, EELK Muhu Katariina kogudus

2015 Muhu pastoraadi peahoone restaureerimise eskiislahendus katuse projekteerimiseks vajalikus mahus. OÜ Kaminagrupp / Inna Ligi, Kadri Randoja
Rahastus : Muinsuskaitseamet

2015 Muhu pastoraadi peahoone katuse rekonstrueerimine. Ehituskonstruktiivne põhiprojekt.
EEB Projekt OÜ / Maari Irdnurm, Timo Ligi
Rahastus : Muinsuskaitseamet

2016 Muhu pastoraadi peahoone katuse restaureerimise tööprojekt. Põhiprojekti muudatuslahendus.
Ekspertiis ja Projekt OÜ / Maari Irdnurm, Triinu Kaaret. ERA.5025.2.16124
Rahastus : LEADER, EELK Muhu Katariina kogudus

2017 Muhu pastoraadi peahoone. Katuse muinsuskaitseline aruanne.
Ösel Consulting OÜ / Toomas Rihvk. ERA.5025.2.16471
Rahastus : LEADER, EELK Muhu Katariina kogudus

2018 Saare maakond, Muhu vald, Liiva küla, kiriku maaüksus. Puurkaevu ehitusprojekt. Balti Puurkaev OÜ.
Rahastus : EELK Muhu Katariina kogudus

2018 Saare maakond, Muhu vald, Liiva küla, kiriku maaüksus. Veevarustuse välisvõrk.
OÜ DP Projektbüroo / Alar Oll.
Rahastus : EELK Muhu Katariina kogudus

2018 Muhu pastoraadi väliskaabelduse projekt. LR-Projects / Leho Jõeäär.
Rahastus : EELK Muhu Katariina kogudus

2019 Vähendatud mahuga põhiprojekt hoone osaliseks restureerimiseks Muhu Pärandikooli õpitubade siseruumides. General Invest OÜ / Inna Ligi.
Rahastus : LEADER, Muhu Pärandikool

2019 Muhu pastoraadi peahoone küte pärandikooli õpitubade osas. SV Tosutööd / A. Õisnurm.
Rahastus : LEADER, Muhu Pärandikool

2019 Muhu Pärandikooli õpitubade elektripaigaldise projekt. LE-Projects / L. Jõeäär.
Rahastus : LEADER, Muhu Pärandikool

2019 Muhu pastoraadi interjööride restaureerimise eskiisprojekt. Kaisa Lensen.

Muhu pastoraat, fassaadide kavand, vaated läänest ja põhjast, Inna Ligi 2019

Säilinud detailid ja vihjed maja ehitusloost

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Üksikuid säilinud vihjeid varasema sisustuse kohta :

1. Ahjupoti killud, leitud põrandakütte rajamisel 2018 (foto Inna Ligi).
2. Endises teenijate toas säilinud originaalne ülekattelaudisega lagi, mis oli toonitud valgeks (autori foto).
3. Pastoriproua magamistoas on säilinud osa algsest põrandalauast, koolituste käigus on maalitud sinna erinevaid tehnikaid kasutades lilleline põrandavaip (koolituse juhendaja ja foto Inara Tougjasa).
4. Profileeritud liist, pärineb ilmselt akna või uste raamistusest (foto Inna Ligi).
5. Vana katusekonstruktsioon, pildistatud katuse renoveerimise ajal 2015 (foto Inna Ligi).
6. Kogu hoone aknaraamid vahetati 1970-ndate kapitaalremondi käigus. Praeguseks on enamik tollaseid aknaraame restaureeritud pastoraadis toimunud koolituste käigus (juhendajad Inna Ligi ja Tõnu Ligi).

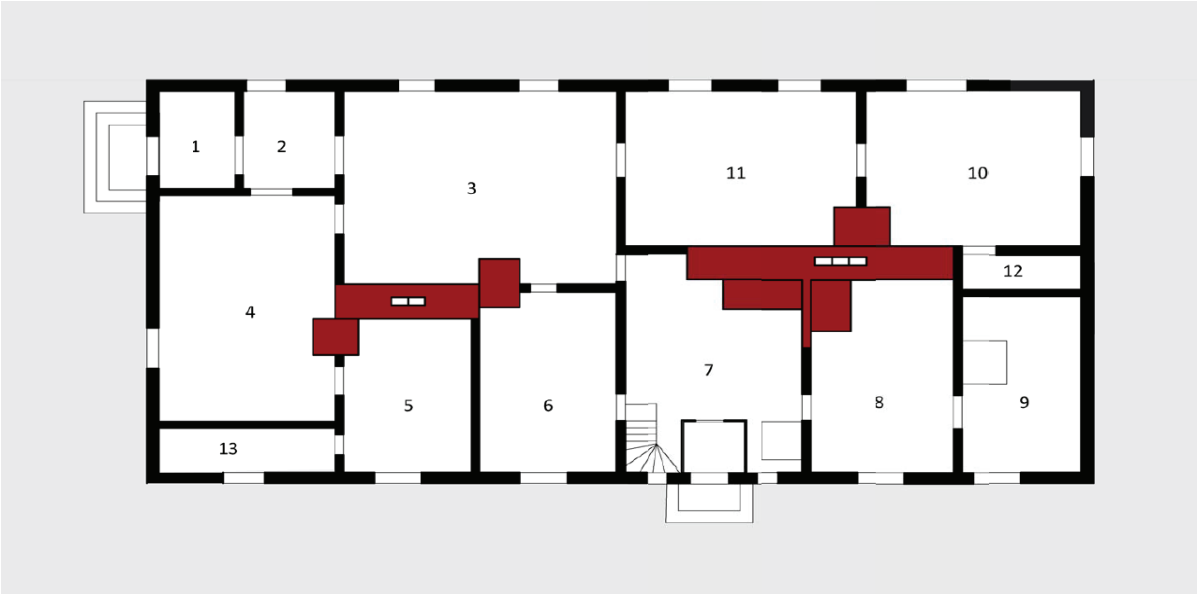

Pastoraadi peahoone plaan 1832

1 Esik / 2 Esik / 3 Saal / 4 Külaline / 5 Külaline / 6 Kabinet / 7 Köök / 8 Teenijad / 9 Sahver / 10 Magamistuba / 11 Magamistuba / 12,13 Tualett
Autori joonis, koostamise aluseks on võetud Muhu pastoraadi ehitusplaan 1832, Läti Rahvusarhiiv, LVVA.6828.3.420.

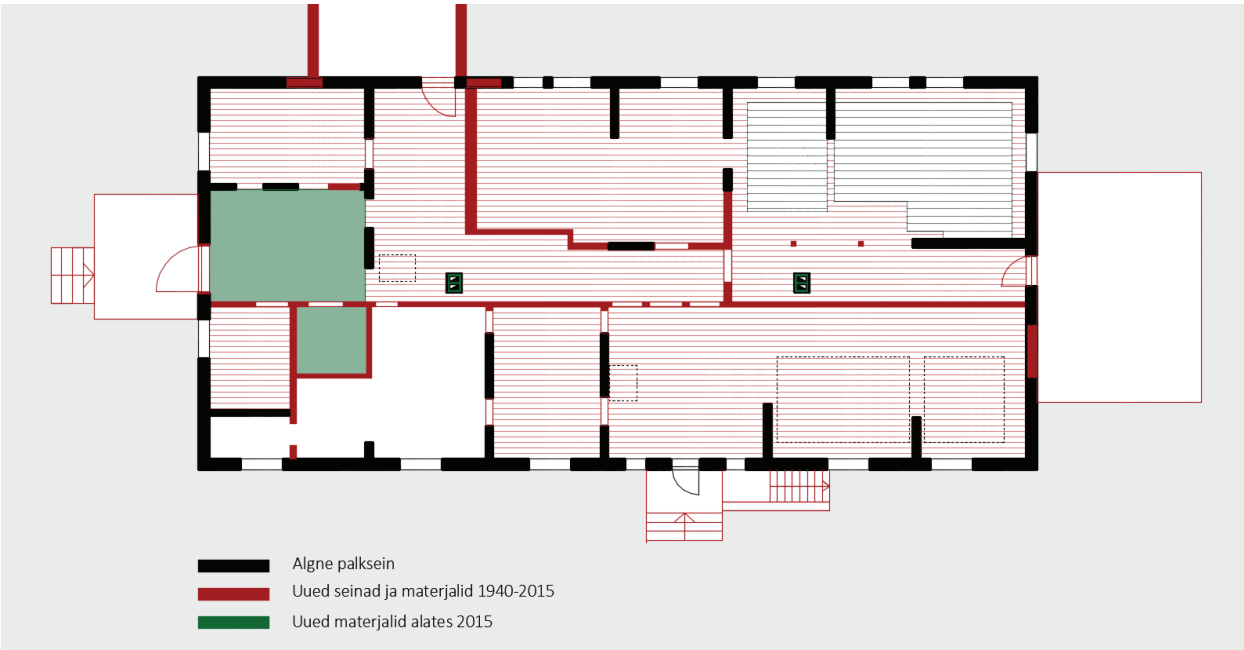

Pastoraadi peahoone plaan 2018

Autori joonis, koostamise aluseks on võetud Muhu pastoraadi peahoone katuse rekonstrueerimise ehituskonstruktiivne põhiprojekt, EEB Projekt OÜ, 2015, ja kohapealne mõõdistus.

Restaureerimiskontseptsioon

Plaanilahendus.

Muhu pastoraadi algsest plaanist on nõukogudeaegse ümberehitustöö tulemusel säilinud välisseinad ja vaid vähesed siseseina fragmendid. Käesoleva projektiga on ette nähtud kõigi nende säilitamist, samuti ei muudeta enamikes vanades seintes ukseavade kohti. Säilitatakse maja ehitusajast pärinev anfilaadne lahendus hoone idaküljel ning algne saali asukoht. Nendest tingimustest lähtuvalt on koostatud uus plaanilahendus, mis on kohandatud tänapäevasele kasutusvajadusele (töö- ja õpperuumid, saal, köök, peoruumid, näituseruumid, tualetid, garderoobid) ning mis peab vastama ka hoone omaniku ja kasutaja varasematele kokkulepetele.

Muhu pastoraat on hetkel veel ühendatud Liiva koolimajaga koridori abil, mis kokkuleppe kohaselt lammutatakse osaliselt või täielikult enne pastoraadi fassaadide remonti. Seetõttu on praegusel plaanilahendusel kujutatud koolmaja pastoraadist ära lõigatuna 4 m kaugusel, vastavalt hoone omaniku praegustele kokkulepetele. Olulise muudatusena näeb eskiisprojekt ette hoone peaukse toomise esifassaadile (mis oli pastoraadi ehituse ajal, enne koolimaja rajamist maja tagakülg), tagades suurema hulga külaliste mugavama liikumise majas.

Maja pööning on olnud varem välja ehitamata, vaid uksepostide kohad näitavad, et ilmselt suviseks kasutamiseks on kummaski maja otsas olnud üks lakatuba. Kõrge kelpkatuse konstruktsioon ja võimas ruumimaht on alati olnud osa maja ajaloost ja seda ruumimuljet ei tohiks sootuks kaotada. Seetõttu tehakse projektiga ettepanek võtta kasutusele pool katusekorrusest, kuhu tagatakse aastaringseks majutuseks sobiv sisekliima, ning pool korrust jääb justkui suletud siseterrassiks, mis vastavalt kujundatakse.

Eskiisprojekti osast välja on jäetud pastoraadi keldriruumid, sest veel ei ole otsustatud nende kasutamise otstarve. Keldrisse pääs toimub ainult maja välisküljelt ning ruumide soojustamise, kütmise, ventilatsiooni jm küsimused vajavad täpsemaid uuringuid ja arutelu.

Kodusus.

Pastoraat on läbi ajaloo olnud koduks ühele perele, koos suure lastehulga ja teenijaskonnaga. See on olnud ka maja, mis avatud kõigile külalistele – olgu need külla tulnud pereliikmed kaugematest paikadest, leerilapsed, rändav arst või apteeker, uksed olid avatud ka külaelanikele oma murede ja rõõmudega. Restaureerimiskontseptsiooni esmaseks lähtekohaks oligi kodutunde ning külalislahkuse rõhutamine ja esile toomine, sõltumata sellest, et majas ei ela enam ei pastorit ega tema peret. Siiski võiks iga külaline tunda, et ta on majja teretulnud – ruumid oleksid hubased ning sobiva suurusega erinevatele seltskondadele. Nii nagu meil ka kodudes kombeks, võtab pastoraadi külastaja ära oma välisjalanõud ja asendab need esikus ootavate Muhu "pättidega".

Ahjud.

Võimsad ahjud on olnud mõisainterjööride ehteks läbi sajandite. Hoolimata sellest, et pastoraadis on nüüd uued korstnad ja vanad võimsad soemüürid lammutatud ning kogu hoone kavandatud betooni valatud põrandaküttel, nähakse projektiga ette mõlema korstna juurde (saal ja köök) uute ahjude rajamine. Tänu majast leitud potikildudele on pastoraadi omaniku soov taastada nende eeskujul saali esinduslik ahi. Samuti on kavandatud kööki puupliidiga ahi koos soemüüriga, et säiliks võimalus toitu traditsioonilisel moel valmistada. Ahjud on käesolevas projektis markeeritud vaid mahuliselt ja nende välimus täpsustub maja edasise restaureerimise käigus, koostöös selle ala spetsialistidega.

Materjalid ja stiil.

Vähese fotomaterjali ja kirjelduste põhjal nii meilt kui naaberriikidest võime siiski luua pildi omaaegsest tüüpiliselt 19. sajandi pastoraadist, mis vastas juba igati tolle aja mugavusnõuetele. Seal olid alati värvitud laudpõrandad, seinu katsid enamasti mustrilised tapeedid ja laed olid kas laudisega laetud või nn peegellaena krohvitud, uksed tahveldatud. Sisustus oli Eesti pastoraadis ajastu maitsele vastav, kuid võrreldes mõishäärberitega lihtsakoeline – sajandi keskel ei olnud veel sugugi tavapäraseks polsterdatud mööbel ja vaibad pandi sageli maha vaid pidupäevadeks. Alles 19. sajandi lõpul muutusid ruumid dekoratiivsemaks - akende ees olid juba pitskardinad ja toas leidus rohelust, kindlasti kaunistasid ka pastoraadi seinu fotod, maalid ja portreed, ilma milleta ei kujuta me ette ühtegi mõisahoonet. Käesolev projekt kasutab eelkõige just taastatavate pastoraadiruumide osas mitmeid historitsismiajastule omaseid võtteid – mustrilised tapeedid, laud- ja krohvlaed, pehme mööbel ja vaibad. Käesolev projekt on siiski ainult raamistik valmis interjöörile ja ei paku välja täies mahus materjalide valikut, sisustuse ja valgustuse lahendusi. Need otsused täpsustatakse sisekujunduse tööprojekti käigus.

Kvaliteet ja kestvus.

Vanade majade renoveerimise all mõistetakse sageli just üksikute varasemate kihtide eksponeerimist ja esiletõstmist, kuid harva terviklikku uut viimistlust. Käesoleva eskiisprojektiga püütakse näidata, et viimane lähenemine pole sugugi võimatu või vale – hoones, kus säilinud materjale ning infot on vähe, on veelgi olulisem osa restaureerimiskontseptsioonis just uue miljöö kujundamisel. Sisekujundaja on paratamatult kunstnik, kelle käe läbi sünnib hoonele uus kihistus ajalugu, mis tervikuna teostades lisab hoonele väärtust. Töös püütakse ka näidata, et traditsiooniliste ehitusvõtetega saab luua kestvat, kvaliteetset ja ajatut viimistlust. Selleks on vaja lisaks headele meistritele ka projekti järgimist ning järjepidevat hooldust ja heaperemehelikkust, millest meie pastoraadid on sageli ilma jäänud ja seetõttu hääbunud.

Maja kolm kontseptsiooni.

Pastoraatide, nagu ka mõisate interjöörid on olnud pidevas muutumises, alati on neid ajakohastatud (kui vähegi võimalik) vastavalt kaasaja maitsele. Muhu pastoraadi varasema interjööri kohta on meil siiski väga vähe infot, et teha selle alusel järeldusi. Seetõttu on käesolevas interjööri eskiisprojektis loodud kaasaegne atmosfäär, milles üksikute elementidega (põrandad, uksed, lagede kuju) on näidatud hoone ehitusaegseid stiilivõtteid ja materjalikasutust. Käesolev renoveerimisprojekt näeb stiililiselt ette kogu hoone jagamise mõtteliselt kolmeks :

1) MTÜ Muhu Pärandikooli ruumid
2) EELK Muhu Katariina koguduse pastoraat
3) Pööningukorruse uued büroo/projektiruumid

1) Materjalid / Muhu Pärandikooli ruumid

Selles majaosas toimuvad koolitused, töötoad, siin asuvad raamatupood ja töökohad ning saab pakkuda ööbimisvõimalust külalisele. Muhu pastoraadi korrastamine algas tänu MTÜ Muhu Pärandikool eestvõttele, kes on juba mitmed viimased aastad ruume kohaliku kogukonna ja teistegi huviliste abil korrastanud. Siinsete ruumide materjalivalikut võibki seetõttu nimetada lõpetamata lahenduseks – hoone ehitusajale omaste materjalide ja võtetega viimistletakse erinevate koolituste käigus roomati ja lubikrohviga seinad ja osaliselt laed, osades ruumides ehitatakse traditsioonilised laudlaed, et säilitada nende all ka omapärast põhu ja savimördiga teostatud rull-lae konstruktsiooni. Põrandad kaetakse parketiga (selle materjali valiku tingib värskelt rajatud põrandaküttega betoonpõrand) ja esikus-töötoas paekiviga. Toonide valik on siiski ühtne, hele ja tagasihoidlik, et nende taustal oleks võimalik eksponeerida erksaid Muhu mustreid ja

Põrandad : Õlitatud, faasiga, okskohtadega tammeparkett
Kodumaine paekivi Reval, lihvitud viimistlus

Seinad : Algsed seinad - roomatt, lubikrohv, lubivärv
Hiljem lisatud seintel - osaliselt valgeks toonitud laudis

Laed : Krohvitud peegelvõlv-lagi
Ülekattelaudisega lagi
Ühes ruumis eksponeeritav laekonstruktsioon

Uksed : Kombineeritud heledad ja tumedad tahveuksed
Dekoratiivsed sepishingedega lükanduksed

Pärandikooli materjalikontseptsiooni kasutatakse näidatud ruumides.

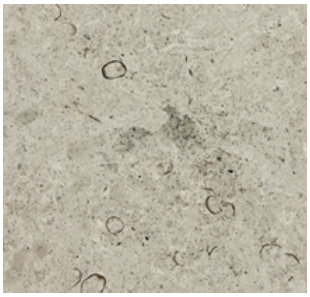

1. Kodumaine paekiviplaat

3. Eksponeeritavad mustrid ja käsitöö

2. Taaskasutatud dekoratiivne puit

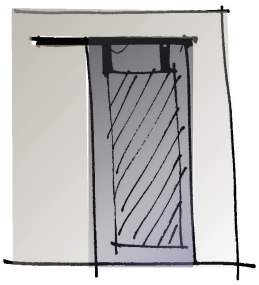

4. Sepishingedega lühakduksed

5. Komineeritud heldedad ja tumedad tahveluksed

6. Vanutatud messingist detailid

7. Lubikrohv

8. Uusseintel valge laudis

9. Kodulugu jutustavad vanad fotod

10. Eksponeeritavad mustrid ja käsitöö

11. Parkettpõrand põrandaküttel

Käsitöö autor : Anneli Tender, www.katariina.eu / Materjalifotod : tootjad / Eskiisid : töö autor

2) Materjalid / EELK Muhu Katariina koguduse pastoraat

Nendes ruumides on eksponeeritud Muhu kirikut ja pastoraati tutvustavad näitused, nii köögis kui väikeses saalis saab korraldada pikalauapidusid. Suur saal on kavandatud kontsertide jm ürituste paigaks. Köök on kogu maja südameks, mis on avatud kasutamiseks nii Pärandikooli kui 2. korruse projektiruumide rahvale, teenindades ka pidulike sündmuste puhul kogu maja. Lapsed leiavad tegevust ühes näituseruumidest, kus on koondatud mänguasjad ja televiisori vaatamise võimalus. Siinsetes saalides saavad ka kõrvalasuva Liiva kooli lapsed tähistada olulisemaid sündmuseid ning köögis viia ehk läbi nii mõnegi kokandustunni, tehes kummarduse hoone varasemale ajaloole, mil pastoraadihoone oli koolisöökla rollis. Nendes ruumides soovitakse luua pastoraatlik ja hoone ajaloole viitav miljöö, kasutades meie historitsistlikule interjöörile omaseid võtteid – mustrilised tumedad tapeedid ja puit- ning paepõrandad, lisades kontrastiks siiski modernse stiiliga sisustust ja valgustust, sest eesmärgiks ei ole ajaloo taasloomine.

Põrandad : Õlitatud, faasiga, oksakohtadega tammeparkett
Kodumaine paekivi Reval, lihvitud viimistlus
Originaalne maalinguga laudpõrand

Seinad : Tapeet (mustrid täpsustatakse tööprojektis, stiili-näidetena on kasutatud Rootsi tootja Sandberg valikut)

Laed : Krohvitud peegelvõlv-lagi
Ülekattelaudisega lagi

Uksed : Kombineeritud heledad ja tumedad tahveuksed
Dekoratiivse mustriga paarisuksed

Pastoraadi materjalikontseptsiooni kasutatakse näidatud ruumides.

1. Parkettpõrand põrandaküttel

2. Rojalus tubades

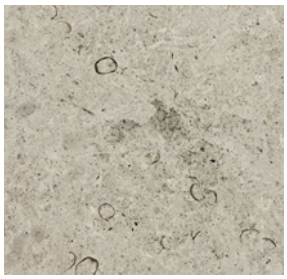

3. Kodumaine paeplaat

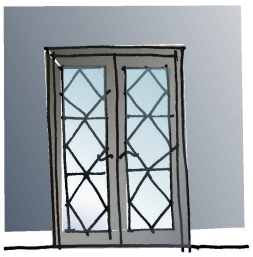

4. Tumeda raamiga klaasuksed

5. Tumeda käsipuuga trep

6. Mööblina aktsendiks Muhu kollane

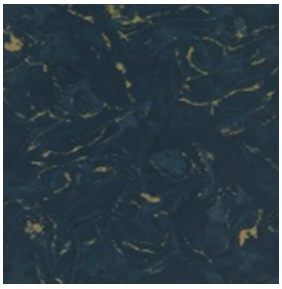

7. Valik ajastutruusid tapeete Sandberg valikust (täpsustatakse tööprojektis)

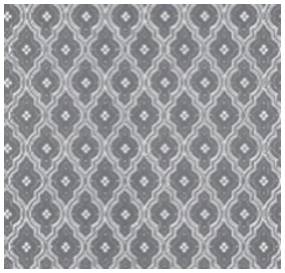

8. Valik ajastutruusid tapeete Sandberg valikust (täpsustatakse tööprojektis)

9. Valge tahveluks

10. Tume mööbel

Materjalifotod : tootjad / Eskiisid : töö autor

3) Materjalid / Pööningu projektiruumid koos siseterrassiga

Pastoraadi pööningukorrus on olnud varem kasutusel vaid lakatubadena hoone otstes, millele viitavad säilinud ukseavad. Pärast pikki aastaid leidsid suuremad tööd pööningukorrusel aset aastal 2016, mil viidi läbi katusekonstruktsioonide korrastamine, katusematerjali vahetus ning korstnate ladumine. Uhke ja avar pööninguruum on omaette vaatamisväärsus, kuid siia on hea võimalus ka laiendada aastaringselt kasutatavaid ruume. Käesoleva tööga on kavandatud poole katusekorruse väljaehitus büroo- või projektiruumideks, mida oleks kogudusel võimalik välja rentida. Väärika ajalooga majja sobivalt on kogu lisatud juureehitus rajatud puidust, mis on materjalilt nii sobilik kui säästev, samas vajadusel ka eemaldatav lahendus. Sulatud ruumidega liitub justkui siseterrassina toimiv, piirdega piiritletud avatud ala, mis on hea võimalus vanade konstruktsioonide eksponeerimiseks, luues samas majja unikaalse siseruumi suviseks otstarbeks.

Põrandad : Toonitud, faasitud laudpõrand
Seinad : Toonitud laudis
Laed : Toonitud laudis
Uksed : Dekoratiivse spooniga sile siseuks, puitraamiga siseaken

Pööningu materjalikontseptsiooni kasutatakse näidatud ruumides.

1. Must dekoratiivne laudis seintel

2. Valgeks peitsitud laudis lagedes ja põrandal

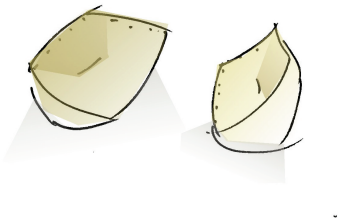

3. Istemööbel rõdul

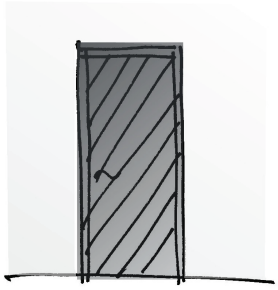

4. Mustad puituksed

5. Erk Muhu seeliku kollane mööblina

6. Osa mööblist mustjas hall

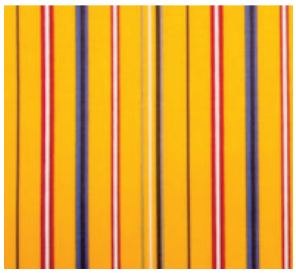

7. Muhu seeliku triibuga vaibad ja tekstiilid

8. Taimede rohelus

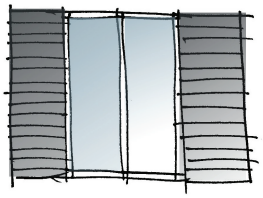

9. Aknaluukidega uksed rõdule

Materjalifotod : tootjad / Eskiisid : töö autor

Hoone andmed

Aadress :	Saare maakond, Muhu vald, Liiva küla, Kiriku 1
Kirikumõis :	Muhu / Mohn
Omanik :	EELK Muhu Katariina kogudus
Mälestis :	nr. 21009, registreeritud 23.02.1999
Ehitamise aasta :	1832
Ehitisregistri kood :	106024630
Kasutus :	Restaureerimisel

Ehitise nimetus :	Pastoraadihoone
Peamine kasutamise otstarve :	12731 Ajalooline või kaitse all olev hoone
Katastritunnus :	47801:004:0562
Ehitisealune pind (m²) :	370,6
Maapealsete korruste arv :	1
Absoluutne kõrgus (m) :	31,7
Kõrgus (m) :	9,3
Pikkus (m) :	28,6
Laius (m) :	13,8
Suletud netopind (m²) :	336,3
Maht (m³) :	1 146

Konstruktsioonid ja materjalid

Vundamendi liik :	madalvundament
Konstruktsioonide materjal :	looduslik kivi, puit
Välisseina välisviimistluse materjal :	puit (vooder)
Välisseina liik :	palk
Katuste kandva osa materjal :	puit
Vahelagede kandva osa materjal :	puit
Katusekatte materjal :	katusekivi
Soojusvarustus :	puudub, rajatav õhk-vesi põrandaküte
Soojusallikas :	rajatvad ahjud
Ventilatsiooni liik :	loomulik ventilatsioon

Allikad : Ehitisregister, www.ehr.ee;
Kultuurimälestiste riiklik register, https://register.muinas.ee
(vaadatud 23.04.2019)

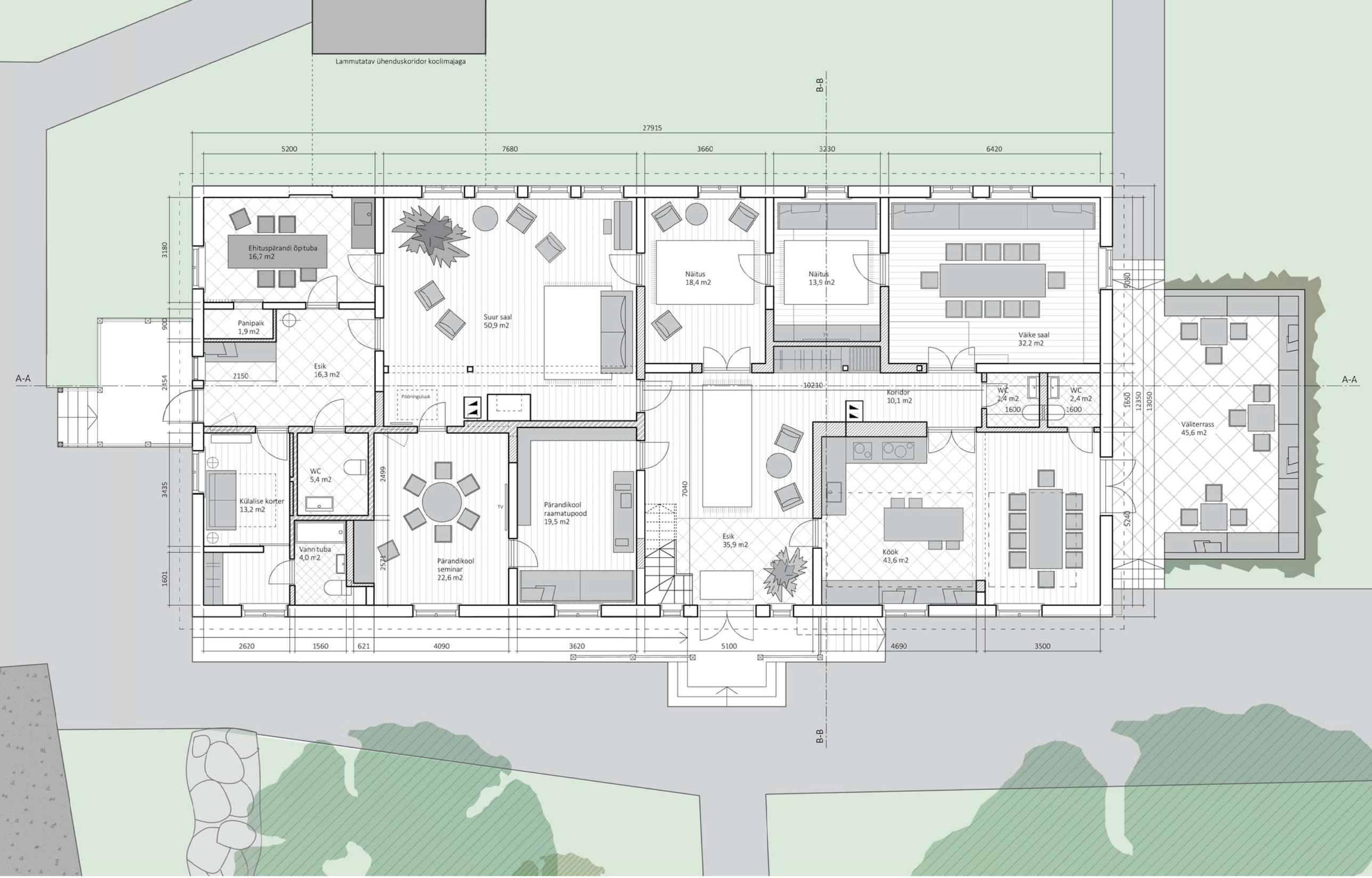

MUHU PASTORAAT, 1. KORRUSE PÕHIPLAAN, M 1:100

Pastoraadihoonete ajalugu, seisukord ja väärtustamine / Ettepanek Muhu pastoraadi kasutuselevõtuks ja interjööride restaureerimiseks / Magistritöö / Kaisa Lensen / 2019

Algsed seinad

Käesoleva projektiga lisatud seinad

Koolimajaks ehitusel lisatud seinad

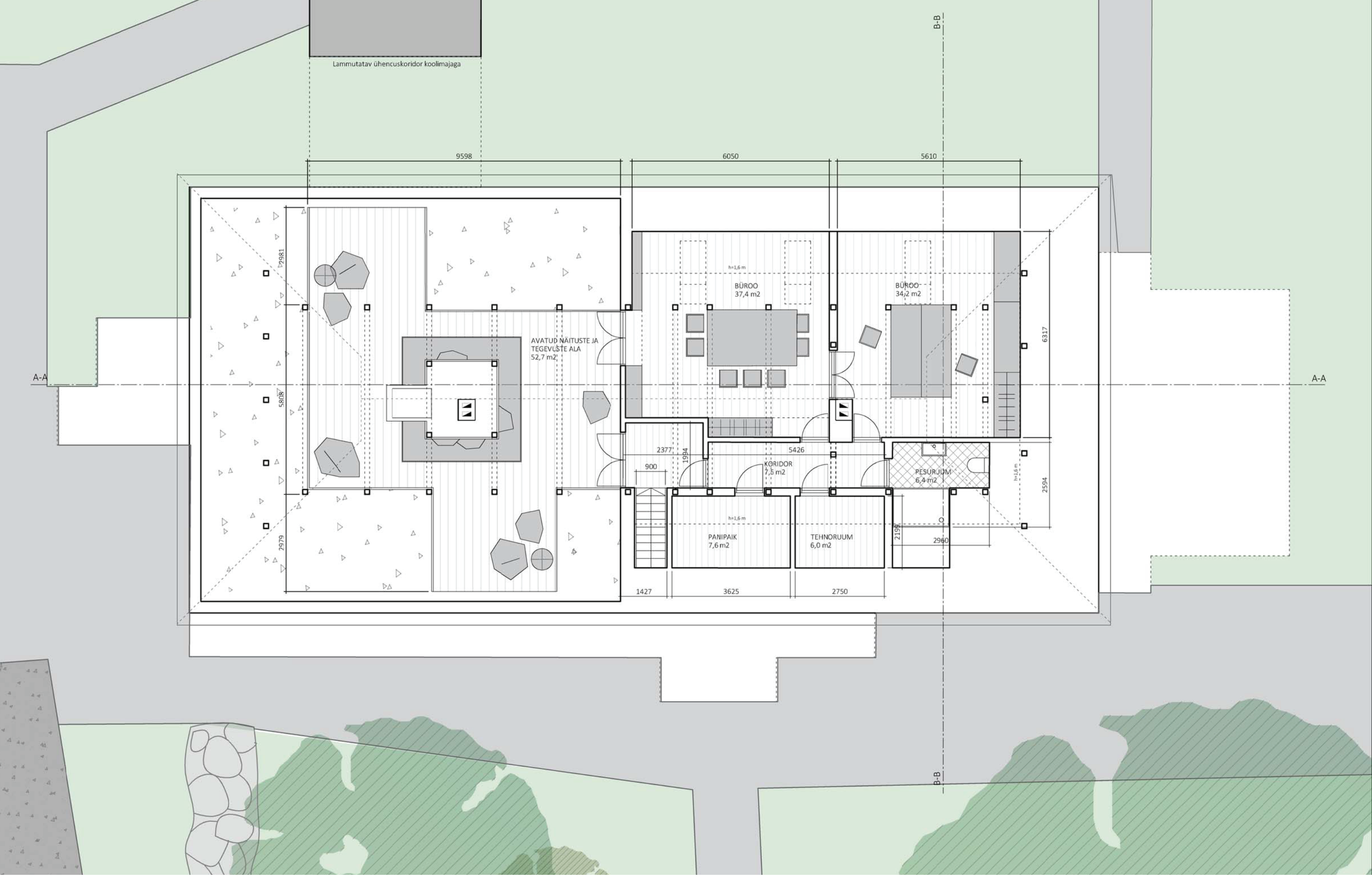

MUHU PASTORAAT, 2. KORRUSE PÕHIPLAAN, M 1:100

Pastoraadihoonete ajalugu, seisukord ja väärtustamine / Ettepanek Muhu pastoraadi kasutuselevõtuks ja interjööride restaureerimiseks / Magistritöö / Kaisa Lensen / 2019

MUHU PASTORAAT, LÕIGE A-A, M 1:100

Pastoraadihoonete ajalugu, seisukord ja väärtustamine / Ettepanek Muhu pastoraadi kasutuselevõtuks ja interjööride restaureerimiseks / Magistritöö / Kaisa Lensen / 2019

MUHU PASTORAAT, LÕIGE B-B, M 1:100

Pastoraadihoonete ajalugu, seisukord ja väärtustamine / Ettepanek Muhu pastoraadi kasutuselevõtuks ja interjööride restaureerimiseks / Magistritöö / Kaisa Lensen / 2019

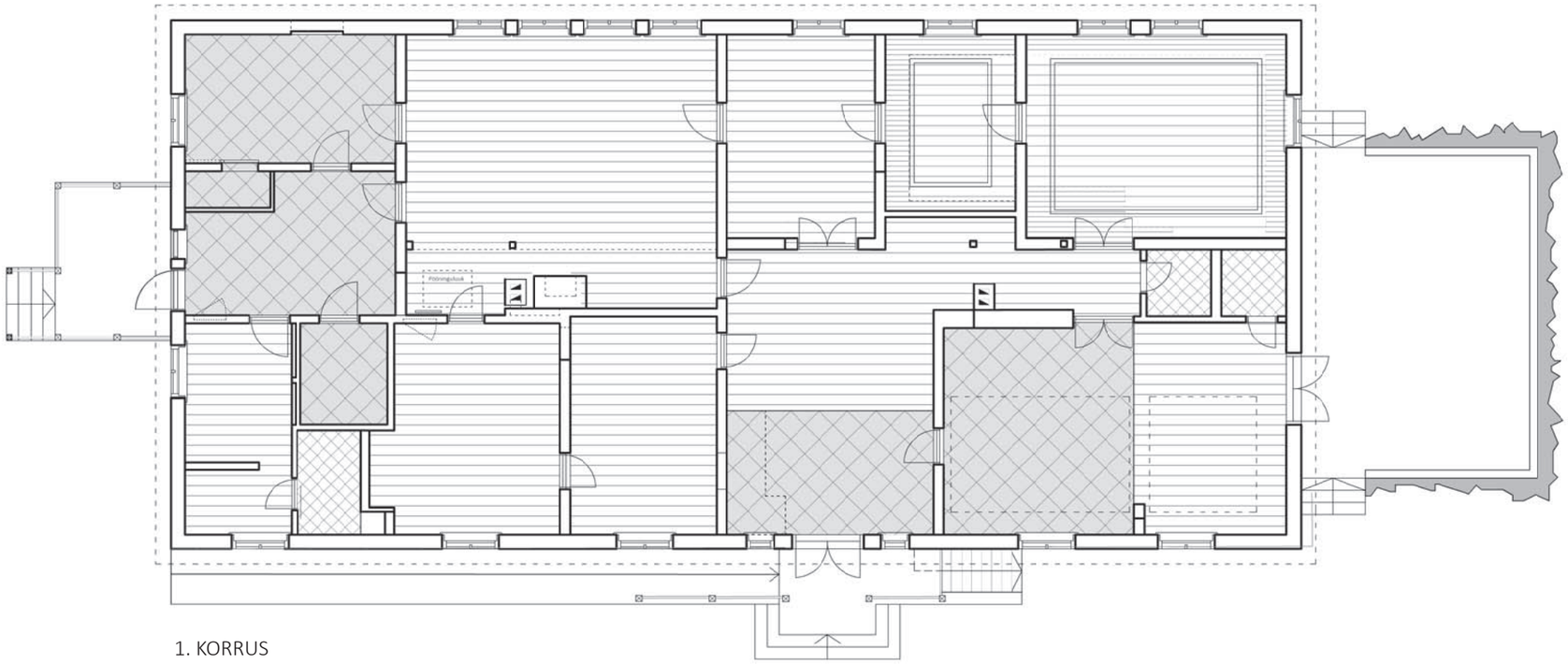

1. KORRUS

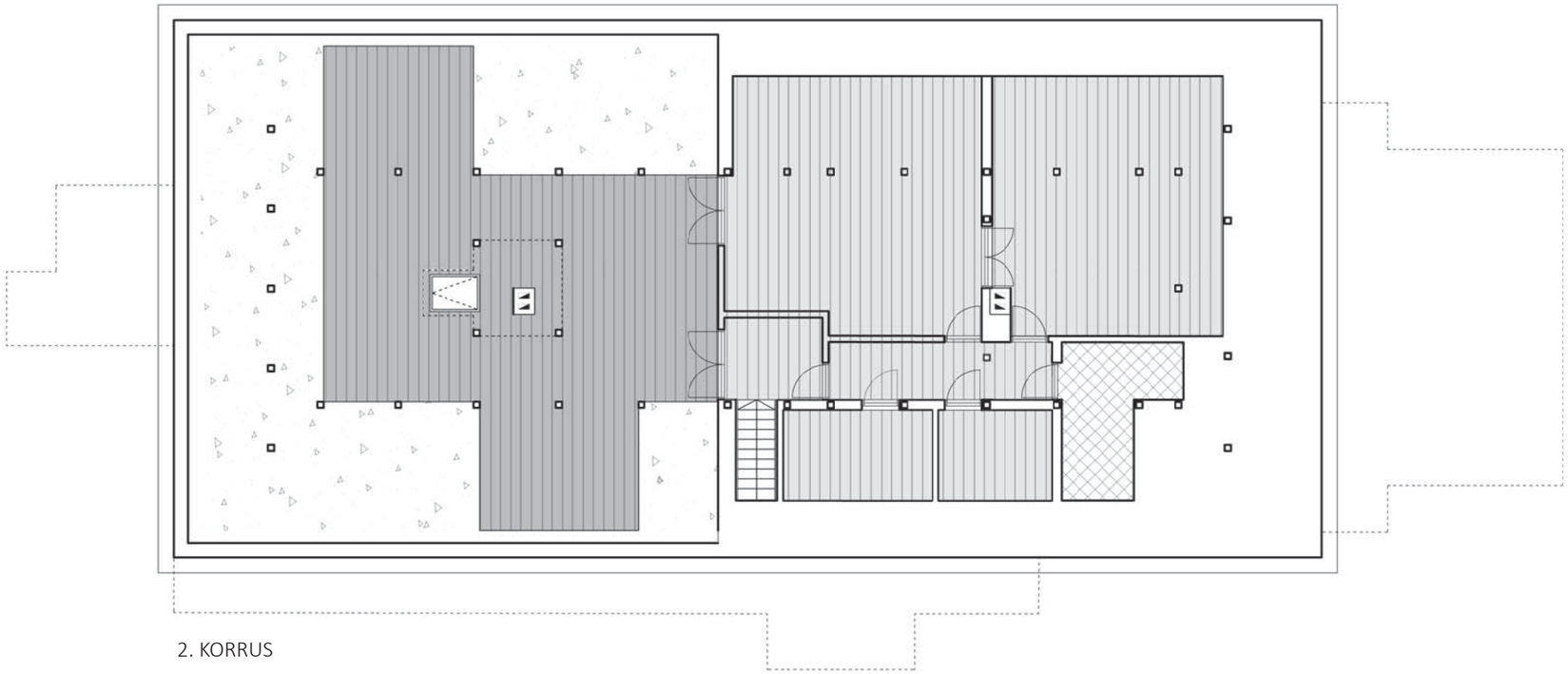

2. KORRUS

TAMME PARKETT PÕRANDAKÜTTEL

OLEMASOLEV PÕRANDALAUD, PAIGATUD SERVADES UUE LAUAGA, BORDÜÜRIGA MAALING

PAEKIVI REVAL POLEERITUD HALL 45X45 CM

KERAAMILINE PLAAT, TÄPSUSTAMATA

LAUDIS, TOONITUD

LAUDIS, TOONITUD

OLEMASOLEVA KONSTRUKTSIOONI EKSPONEERIMINE

KÕIK MATERJALID JA ÜLEMINEKUD TÄPSUSTADA SISEKUJUNDUSE TÖÖPROJEKTI KÄIGUS!

MUHU PASTORAAT, PÕRANDATE PLAANID, M 1:150

Pastoraadihoonete ajalugu, seisukord ja väärtustamine / Ettepanek Muhu pastoraadi kasutuselevõtuks ja interjööride restaureerimiseks / Magistritöö / Kaisa Lensen / 2019

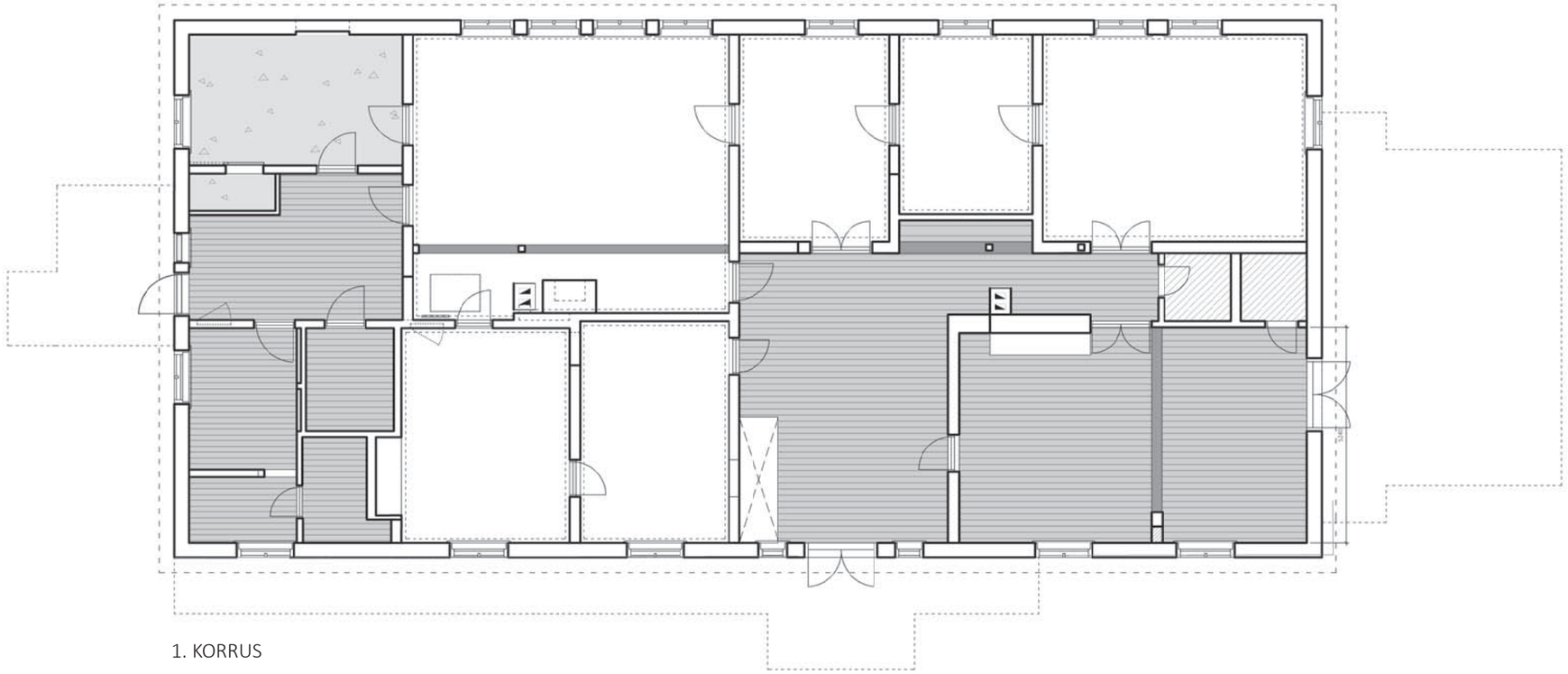

1. KORRUS

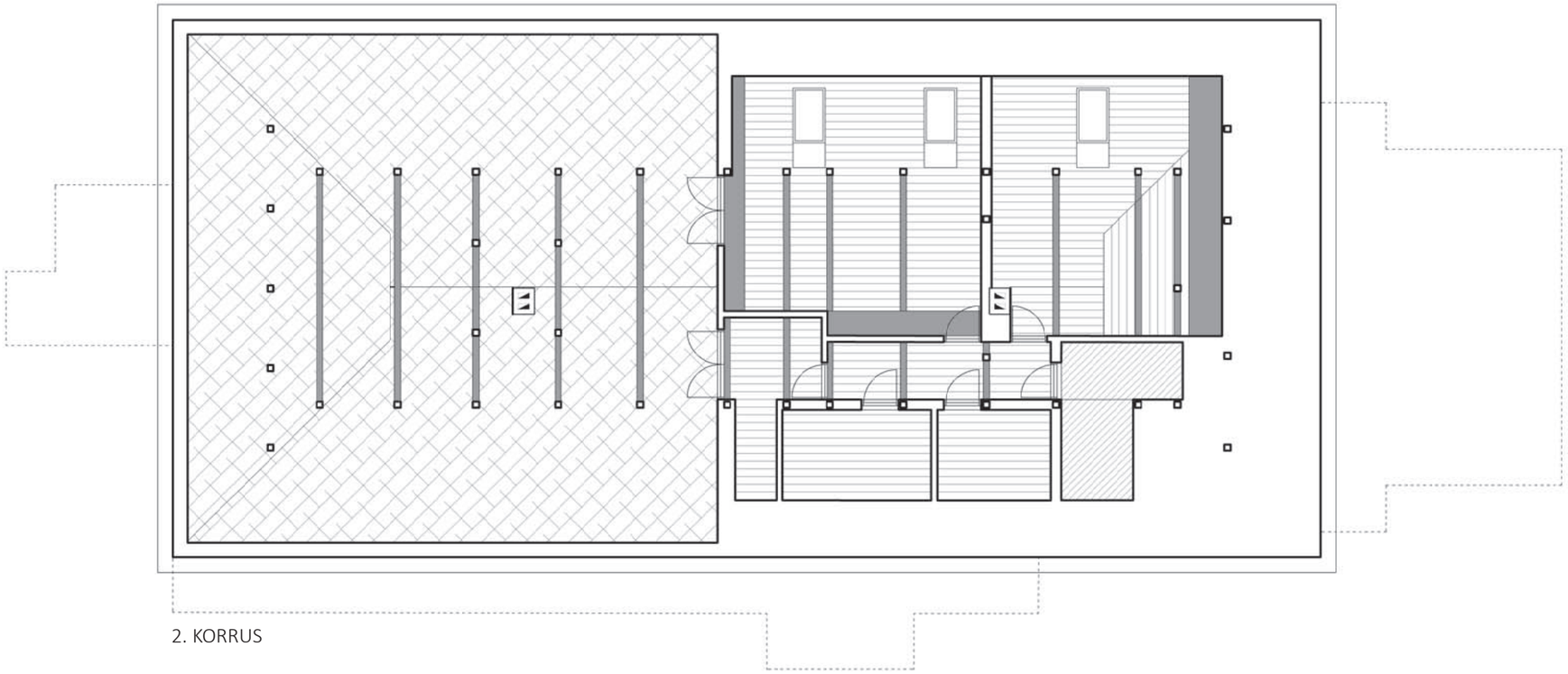

2. KORRUS

OLEMASOLEV EKSPONEERITAV KATUSEKONSTRUKTSIOON

PUITLAGI, PEITSITUD VALGEKS

MADALAM HORISONTAALNE LAGI (TALAD VÕI PUIT)

NIISKUSKINDEL LAGI

TRADITSIOONILINE LAUD-LAUAL PUITLAGI, VÄRVITUD VALG

LUBIKROHVITUD PEEGELLAGI,
VÄRVITUD LUBIVÄRVIGA VALGEKS

OLEMASOLEV VIIMISTLEMATA LAGI EKSPONEERITAV

NIISKUSKINDEL LAGI

KÕIK MATERJALID JA ÜLEMINEKUD TÄPSUSTADA
SISEKUJUNDUSE TÖÖPROJEKTI KÄIGUS!

MUHU PASTORAAT, LAGEDE PLAANID, M 1:150

Pastoraadihoonete ajalugu, seisukord ja väärtustamine / Ettepanek Muhu pastoraadi kasutuselevõtuks ja interjööride restaureerimiseks / Magistritöö / Kaisa Lensen / 2019

Fotod Kaisa Lensen 2018.

Esik ja ehituspärandi õpituba

Väike esik on kavandatud sissepääsuks Pärandikooli töötajatele ning õpitubades ning seminarides osalejatele. Esik on ühendatud saali kaudu ka kogu muu majaga, olles nii varusissepääsuks ka teistesse ruumidesse. Ehituspärandi õpitoas viiakse läbi praktilisi restaureerimiskoolitusi ja tutvustatakse traditsioonilisi viimistlusmaterjale, siit saab neid ka kaasa osta. Põrandal on neis ruumides kodumaine paekiviplaat. Õpitoa laes on eksponeeritud maja põnevat laekonstruktsiooni, kus näha eriline heintest ja savimördist rullsoojustus. Esiku lagi on kaetud ülekattelaudisega majast leitud vana laefragmendi eeskujul.

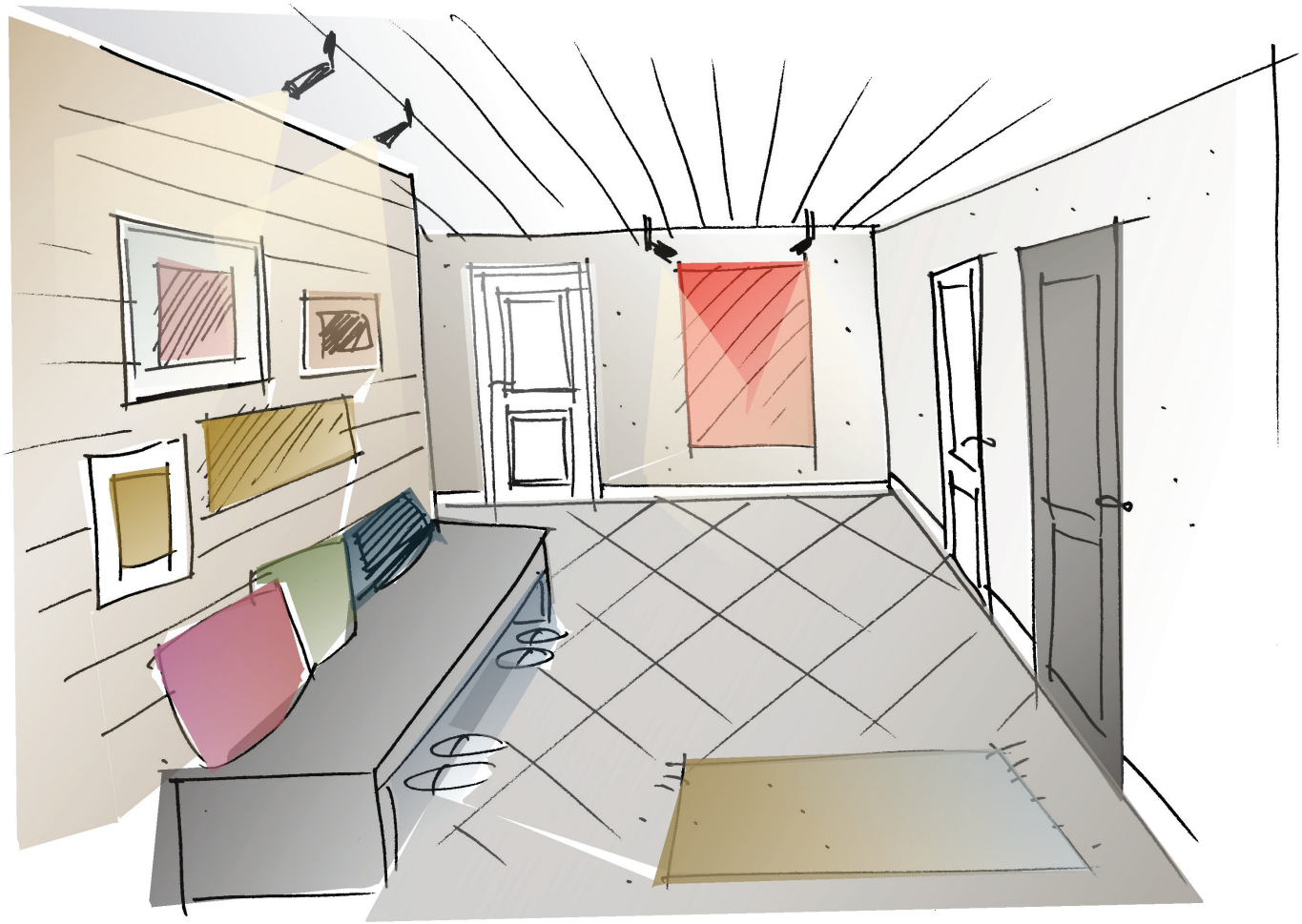

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

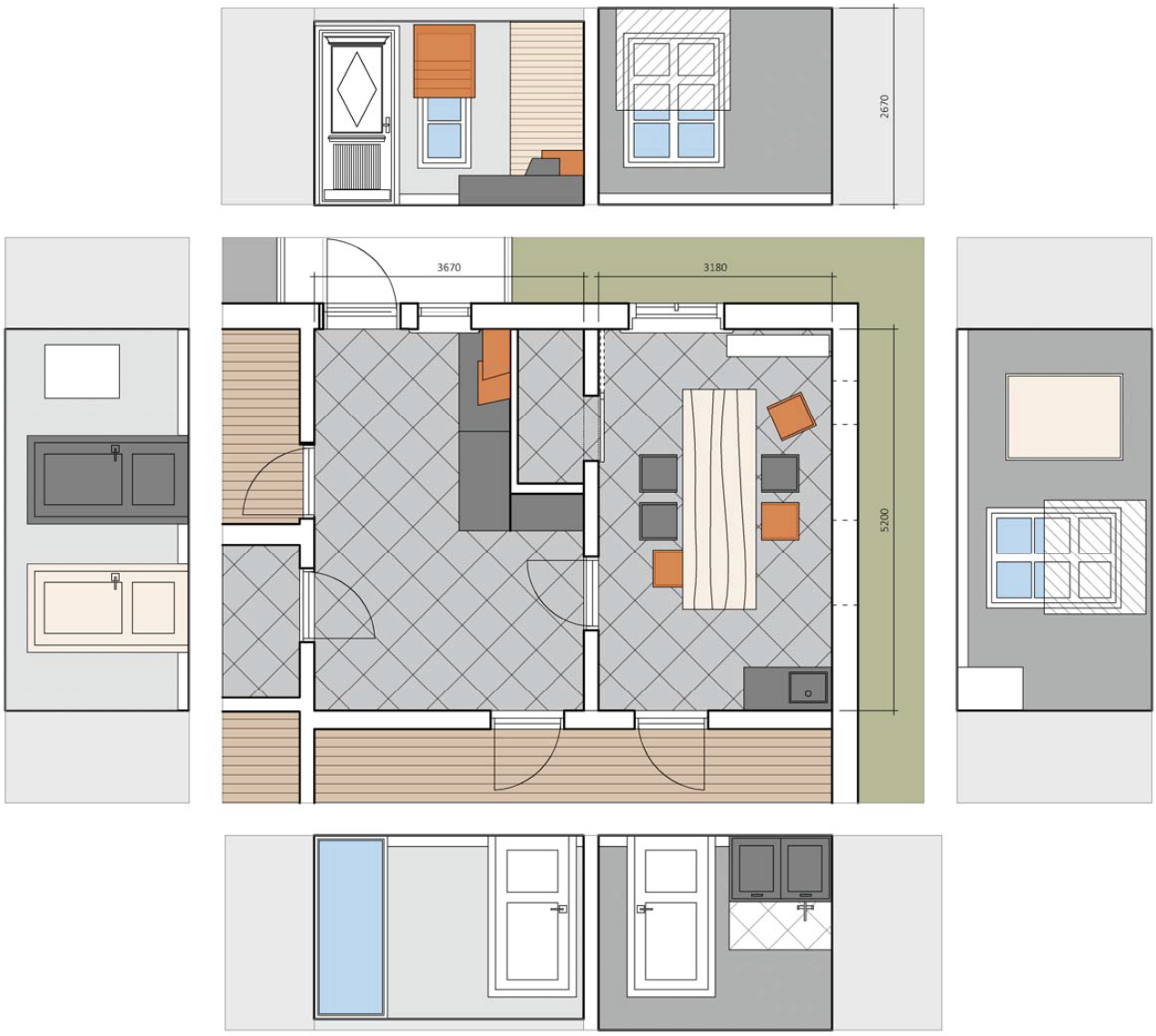

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Külalistuba koos vannitoaga

Külaliskorter on hea ööbimisvõimalus lektoritele või kaugemalt tulnud oma inimestele, samuti saab siin kiriku teenistuseks valmistuda õpetaja. Toa aknast avaneb vaade kirikusse saabujatele. Külalistoas saab näha ka uhket tahtud palkidest seina, lage katab varasemale eeskujule toetuv laudlagi.

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Pärandikooli seminariruum ja raamatupood

Seminariruumis saavad kokku Muhu keelepärandi huvilised. Ümmargune suur laud pakub võimalust koosolekuteks ja aruteludeks, samuti traditsiooniks kujunenud kirjandusõhtuteks. Ruumis on ka püsiv töökoht Pärandikooli töötaja tarbeks. See on hea ruum, mille seintel eksponeerida värvikirevaid tikitud tekke või muud Muhule omast käsitööd. Raamatupood on paik, kuhu koguda Muhu keele ja kultuuri teemalist kirjandust, tutvustamaks seda majja saabunud külalistele. Samuti leiab siit pastoraati ja kirikut tutvustavaid trükiseid, mida saab külastaja ka kaasa osta.

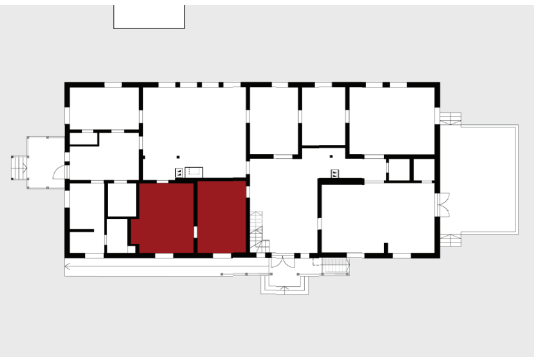

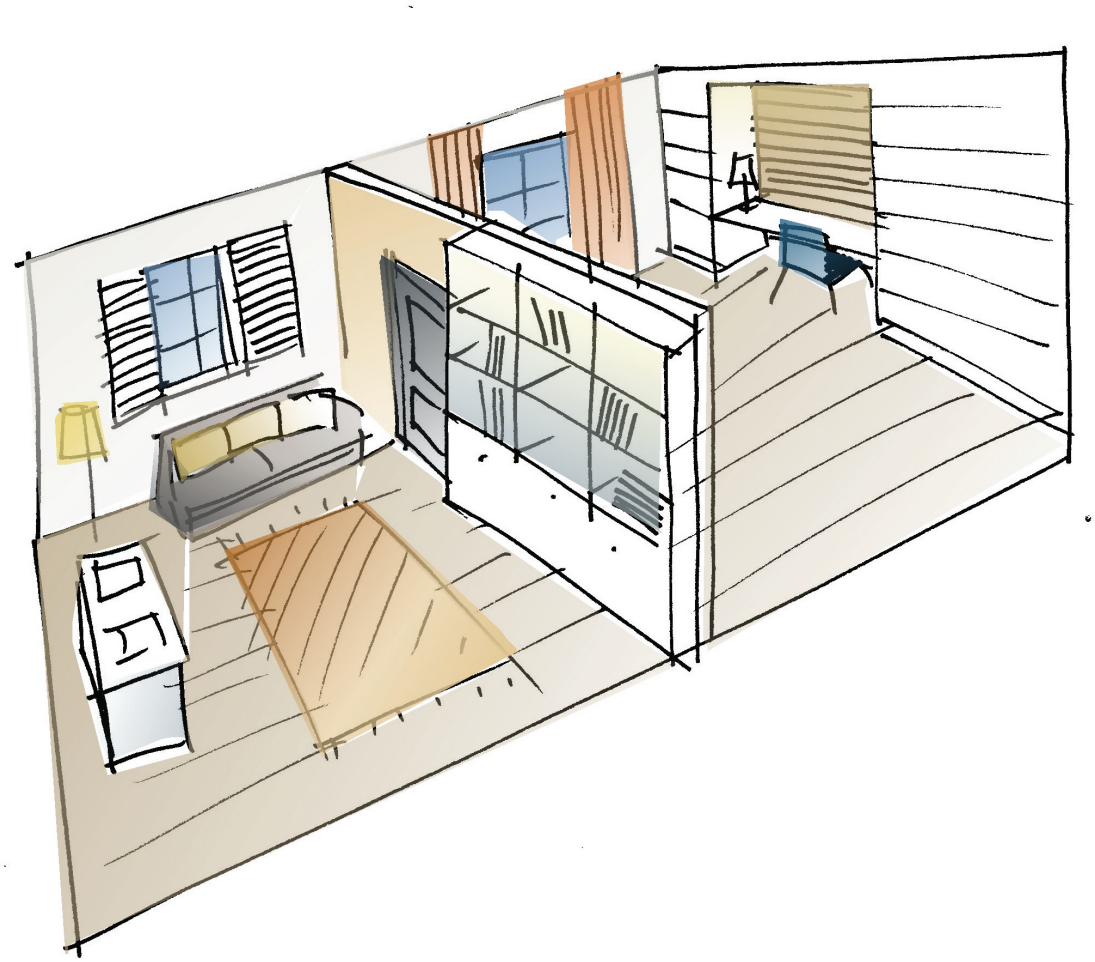

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

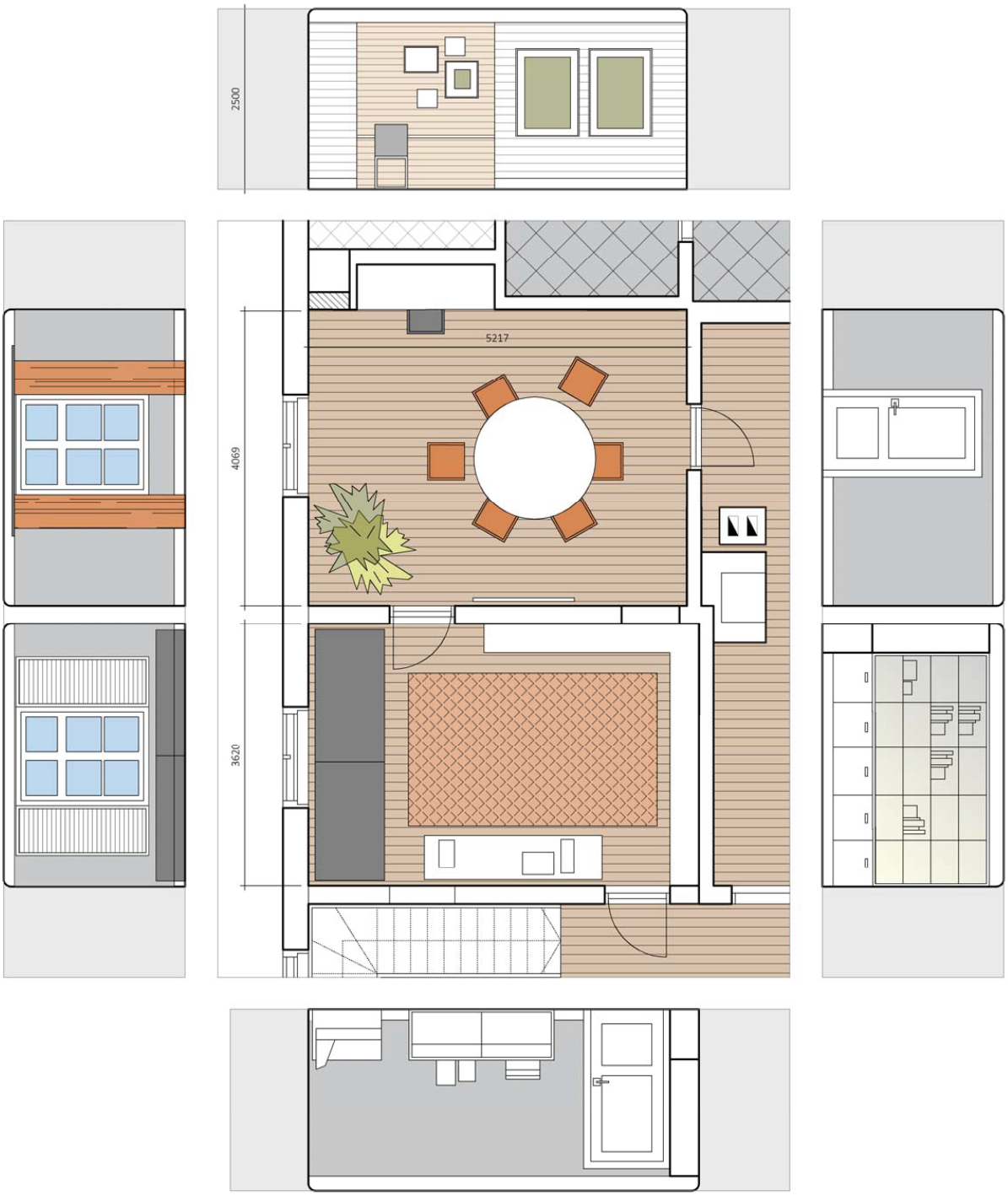

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Trepihall

Pastoraadi renoveerimisprojektiga on hoone keskne sissepääs muutunud maja peaukseks. Algselt oli tegu maja köögiga, mille nurgas pliit koos korstnaga. Siin toimetasid teenijad, kelle tuba asus kohe kõrval ja ilmselt tihti ka korraldusi jagav perenaine. Sissepääsust vasemal asus ka pööningule viiv trepp, kus suviti sai teenijad kasutada lakatube. Uue plaaniga on trepp säilitanud oma algse koha, sest soov on võimalikult vähe kahjustada habrast laekonstruktsiooni. Vanast köögist on kavandatud aga maja peasissepääs, kuhu mahub ära suurem hulk külastajaid – neid kes saabunud kontserdile või üritusele, kuid kindlasti ka palju neid, kes tunnevad huvi maja ajaloo vastu ning soovivad külastada raamatupoodi.

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

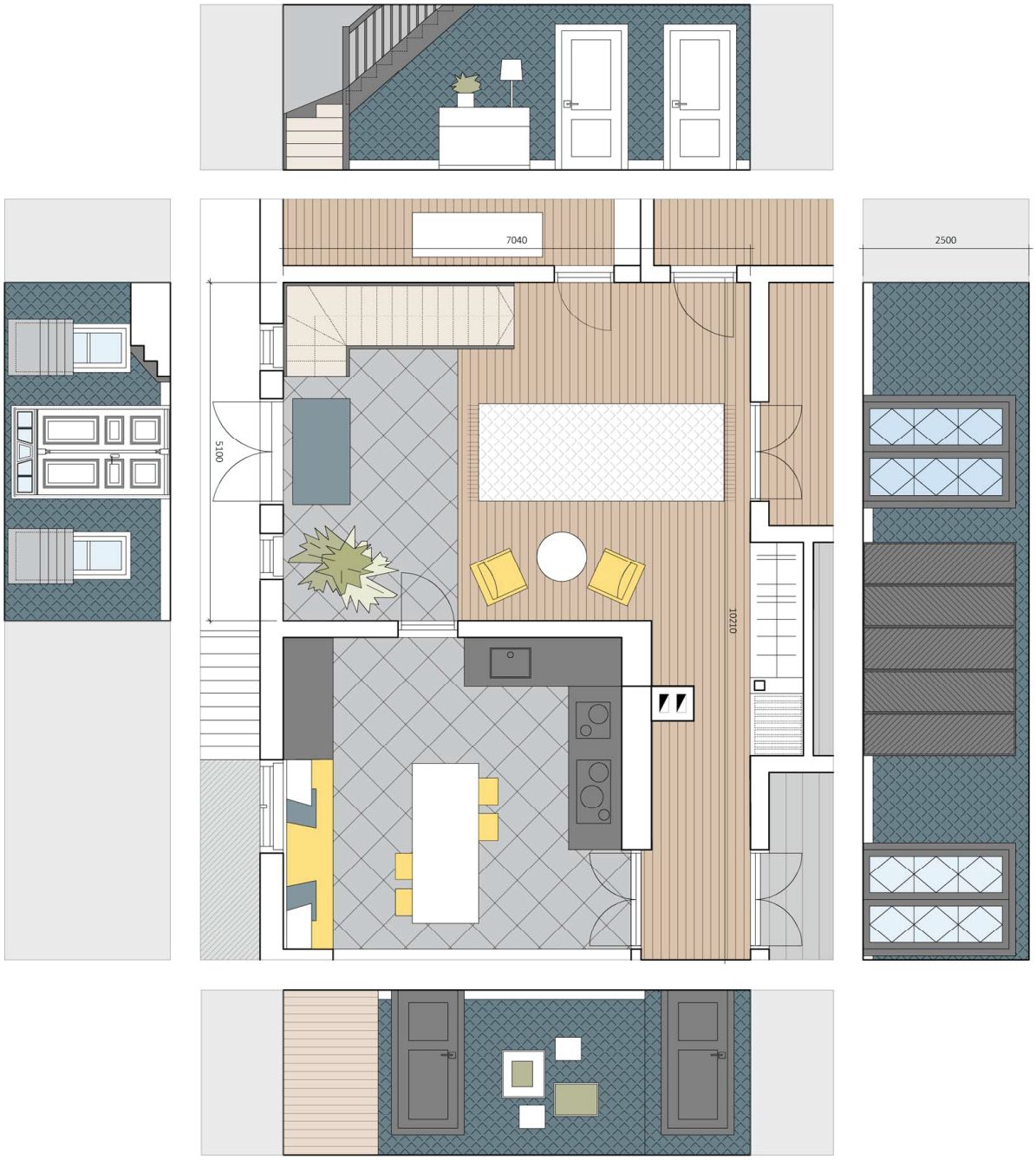

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Suur saal

Pastoraadi saal oli ajalooliselt maja olulisim esindusruum. Siin toimusid kihelkonna mõisnike osalusel kirikukonvendid, mil otsustati mitmeid olulisi küsimusi kirikumõisa kulude ja ehitustööde asjus. Siin võeti vastu külalisi ning veetis vaba aega pererahvas, tihti musitseerides, käsitööd tehes või ette lugedes. Selle ruumi seinu pidid katma kindlasti tapeedid, ruumi ehteks oli esinduslik ahi ning eksponeeriti paremat mööblit ja pidupäevadeks välja toodud vaipu. Siin oli ka rohelust eksootiliste liikide näol, sest oli ju taimeteadus üks kirikuõpetaja paljudest hobidest. Seda meeleolu peaks väljendama ka uus, renoveeritud saal. Ahju taastamiseks võetakse eeskujuks põranda alt leitud potikillud. Seinte tumeda tapeedi ja krohvitud peegellagade eeskujuks on vähesed säilinud fotod Muhu pastoraadi interjöörist.

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Köök

Juba esimestes mõisahoonetes, mille hulka kuulusid ka pastoraadid, oli pikka aega keskseks elemendiks mantelkorstnast köök. Ka hilisemal ajal, kui mantelkorsten hoonetest kadus, oli köögis võimas ahi koos soemüüriga. Köök oli majaperenaise ja teenijaskonna keskus, kus saadi ikka kokku uudiste vahetamiseks ja majapidamise arutamiseks. Antud projektis on samuti püütud köök tuua maja keskossa, et see võiks olla majas viibivaid ja töötavaid inimesi ühendav sõlmpunkt. Siin võib valmistada söögi suurele peoseltskonnale, pidada koosolekut väiksemas ringis või istuda kohvitassiga üksi oma mõtteid mõlgutades. See peab olema maja süda. Köök ei asu samas kohas kus ta oli varasemalt, sest hoone ümbrus on oluliselt muutunud – varasema esifassaadi külge on nüüd ehitatud suur koolimaja ning varem tagaukse kaudu majandusõuele viiv köök on nüüd saanud maja esindusküljeks. Seega ei saa me enam rajada kööki nüüdse peaukse kohale.

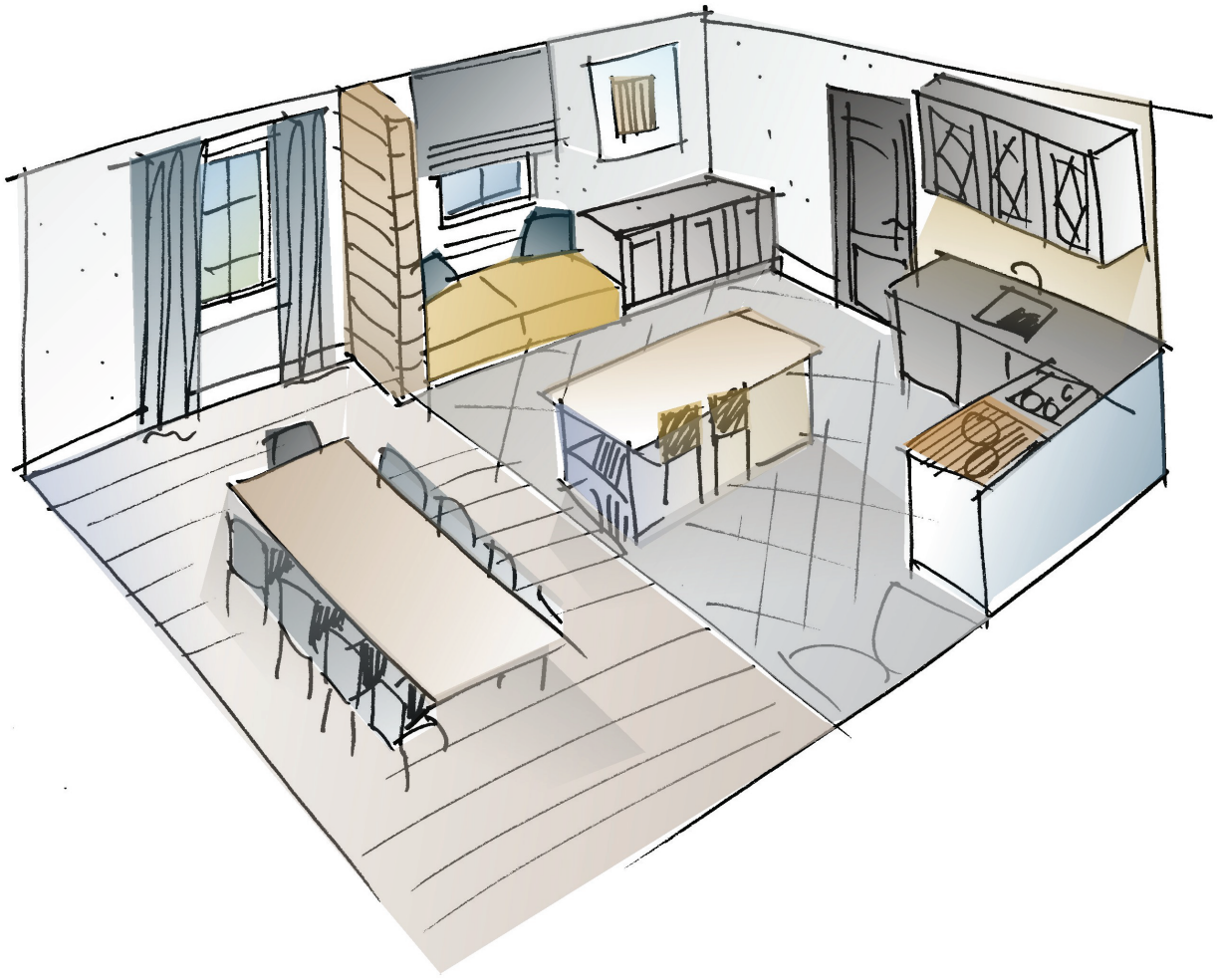

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

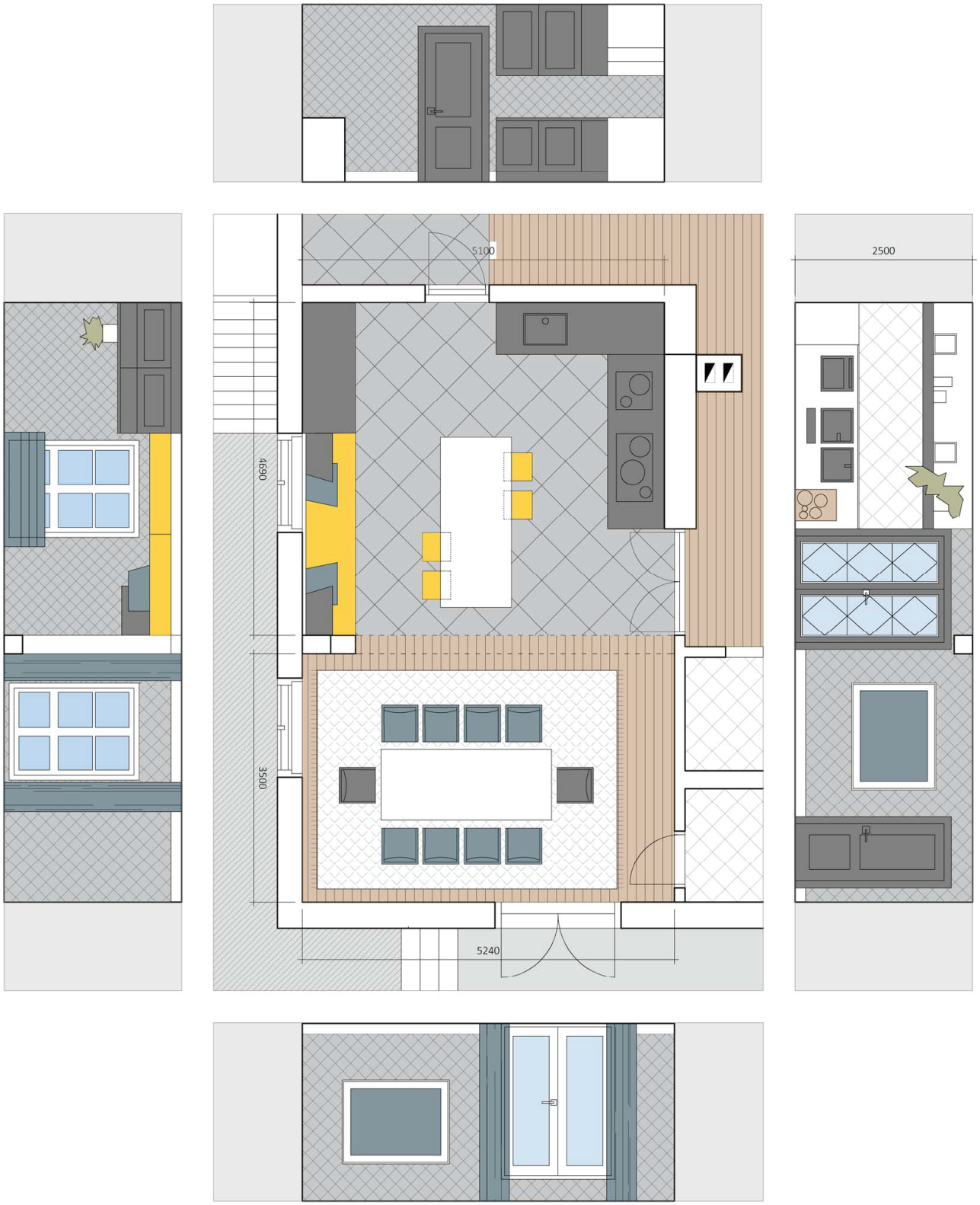

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Näitused / salong

Nendes kahes ruumis tutvustatakse maja külalisele Muhu pastoraadi ja kiriku lugu. Siin saab oodata ka algavat kontserti või pakkuda tegevust lastele. Anfilaadne uste paigutus pakub suurepärast vaadet läbi kogu maja siseruumide. Seinad on kaetud tapeetidega varasemate historitsismiaja pastoraatide eeskujul. Laed on peegelvõlviga ja krohvitud vanade Muhu pastoraadifotodele teotudes.

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Väike saal

Muhu pastoraadi avarates ruumides on peetud pikka aega muhulaste pikalauapidusid. Hoone nurgas asuv kena pargivaatega väike saal pakub võimalust selle traditsiooni jätkumiseks kas koguduse, kogukonna või kõrvalasuva kooli õpilaste terbeks. Samuti on seda ruumi võimalik välja rentida või korraldada siin toitlustust. Väike saal oleks jätk ka pastoraadi ja kiriku lugu tutvustavale näitusele.
Selles ruumis on ainsana säilinud originaalne laudpõrand, mis säilitatakse ja kaetakse maalinguga.

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Projektiruumid

Neid ruume on võimalik majaomanikul rentida nii koos kui ka eraldi kohalike ettevõtete kui ka külaliste tarbeks. Ruumides on töökohad, panipaigad ja suuremad koosolekute lauad, seega kõik võimalused pakkuda paika erinevate seminaride või ürituste toimumiskohana. Ruumidest avaneb pääs siseterrassina kasutatavale avatud alale.

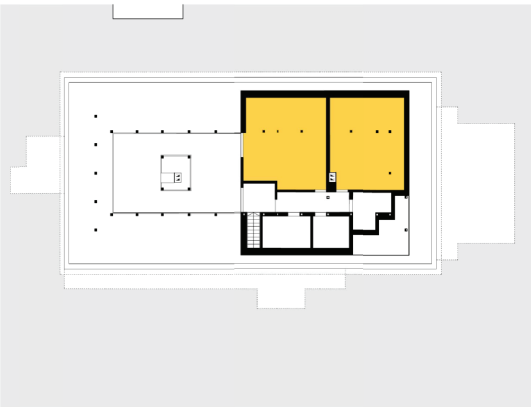

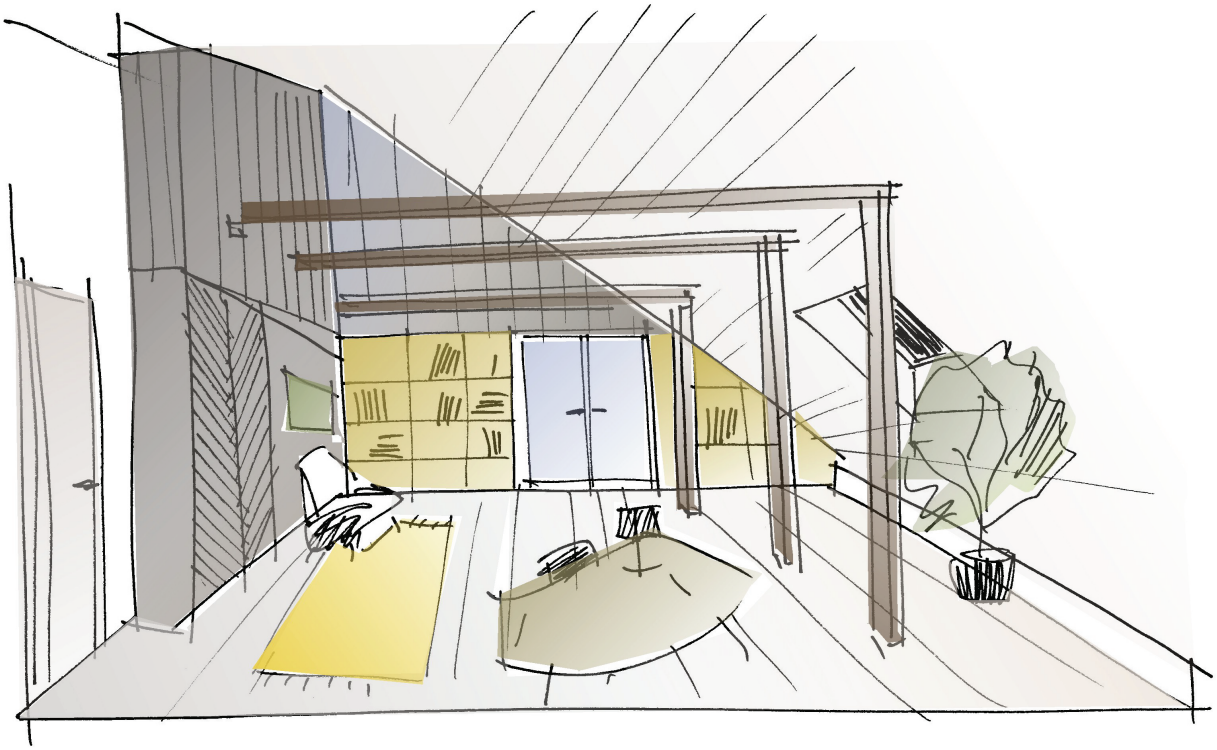

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

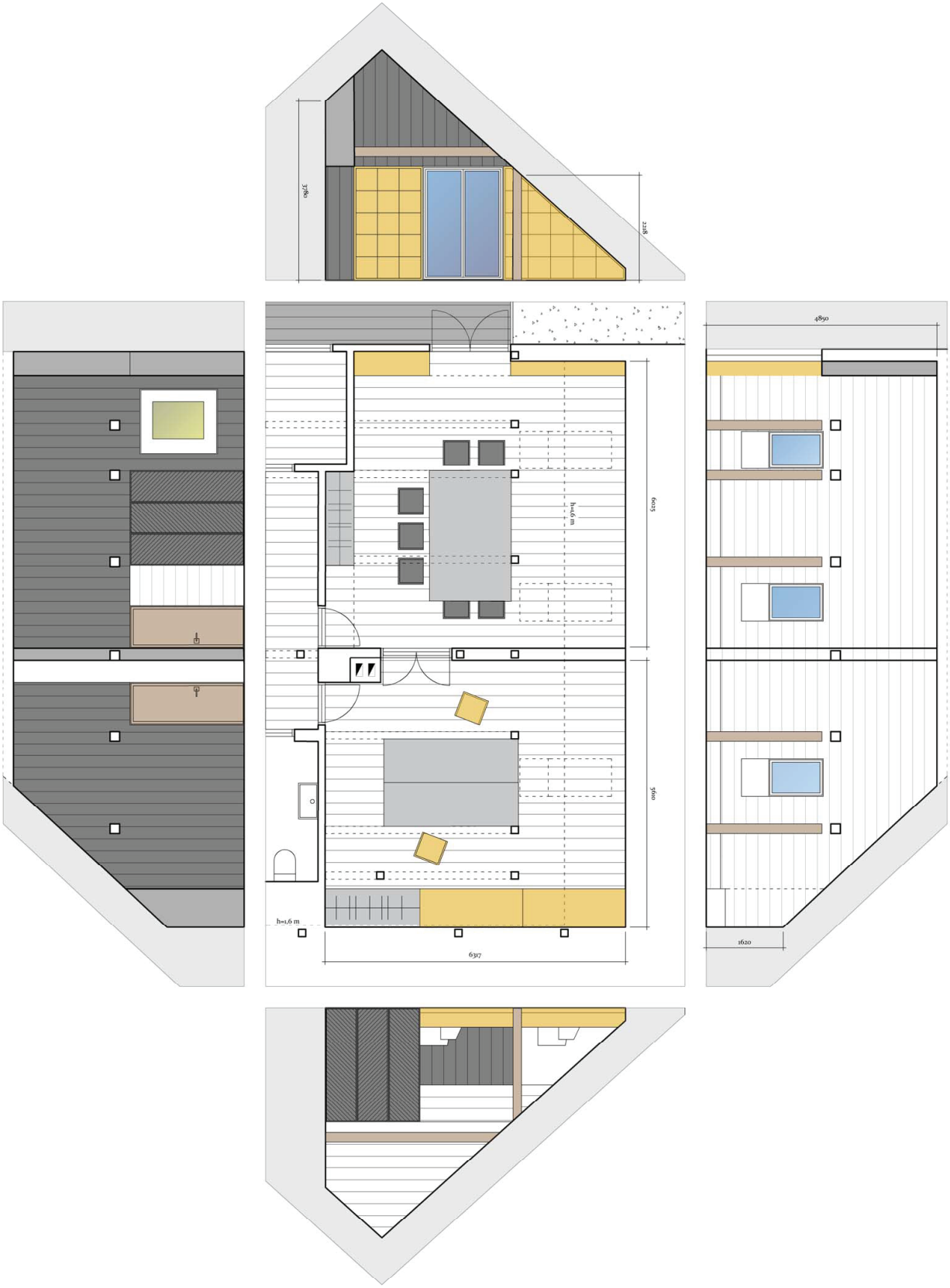

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Siseterrass

See suvise kasutusega ala pakub võimalust erinevate tegevuste läbiviimiseks ja näituste korraldamiseks, samuti maja uhke pööninguruumi eksponeerimiseks. Välja on ehitatud terrassina vaid osa põrandast, kus asuvad valgustatud istumispesad väiksematele seltskondadele.

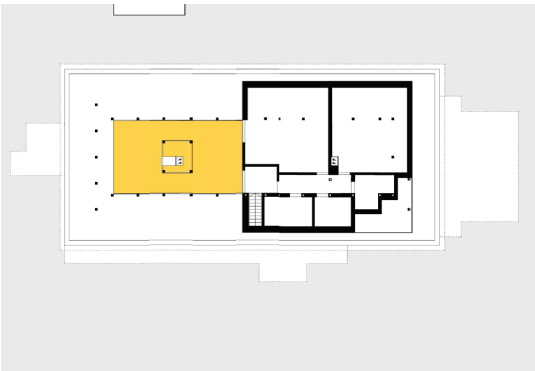

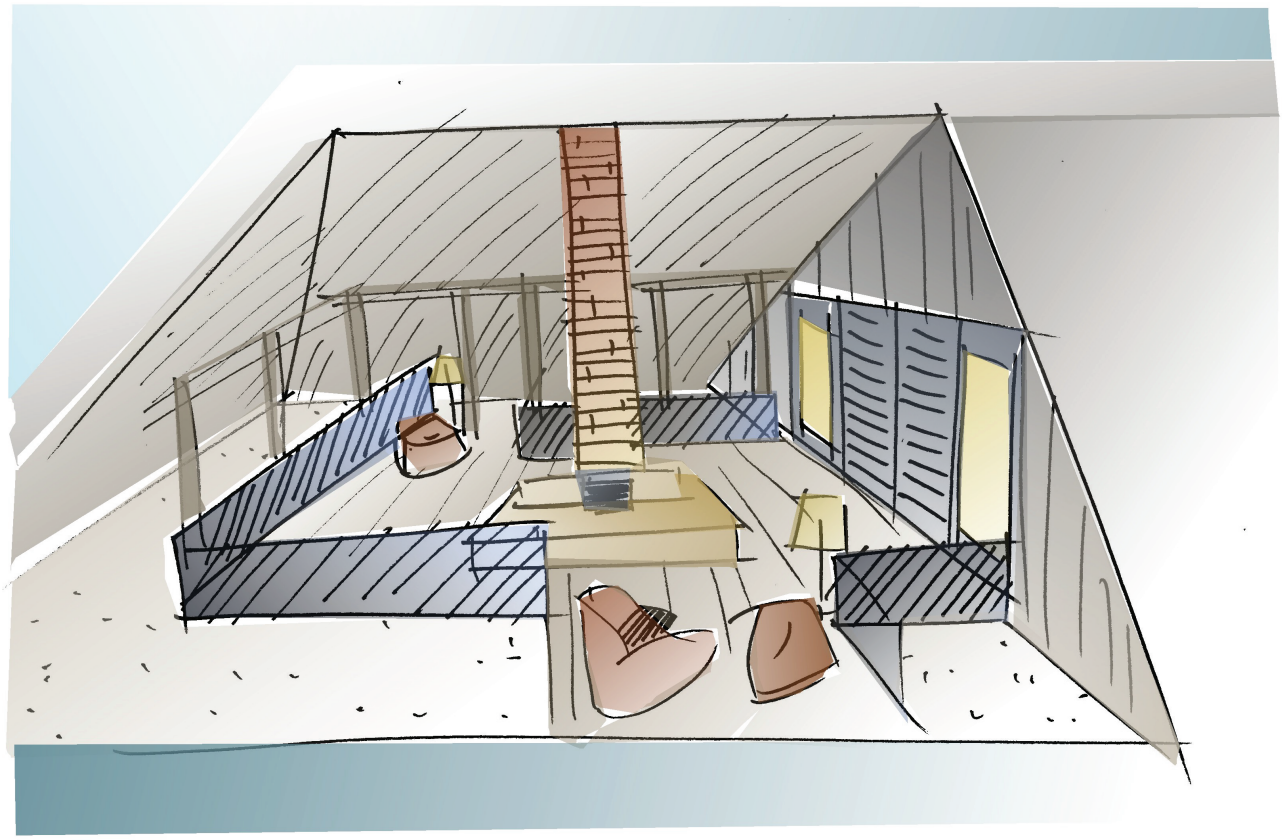

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

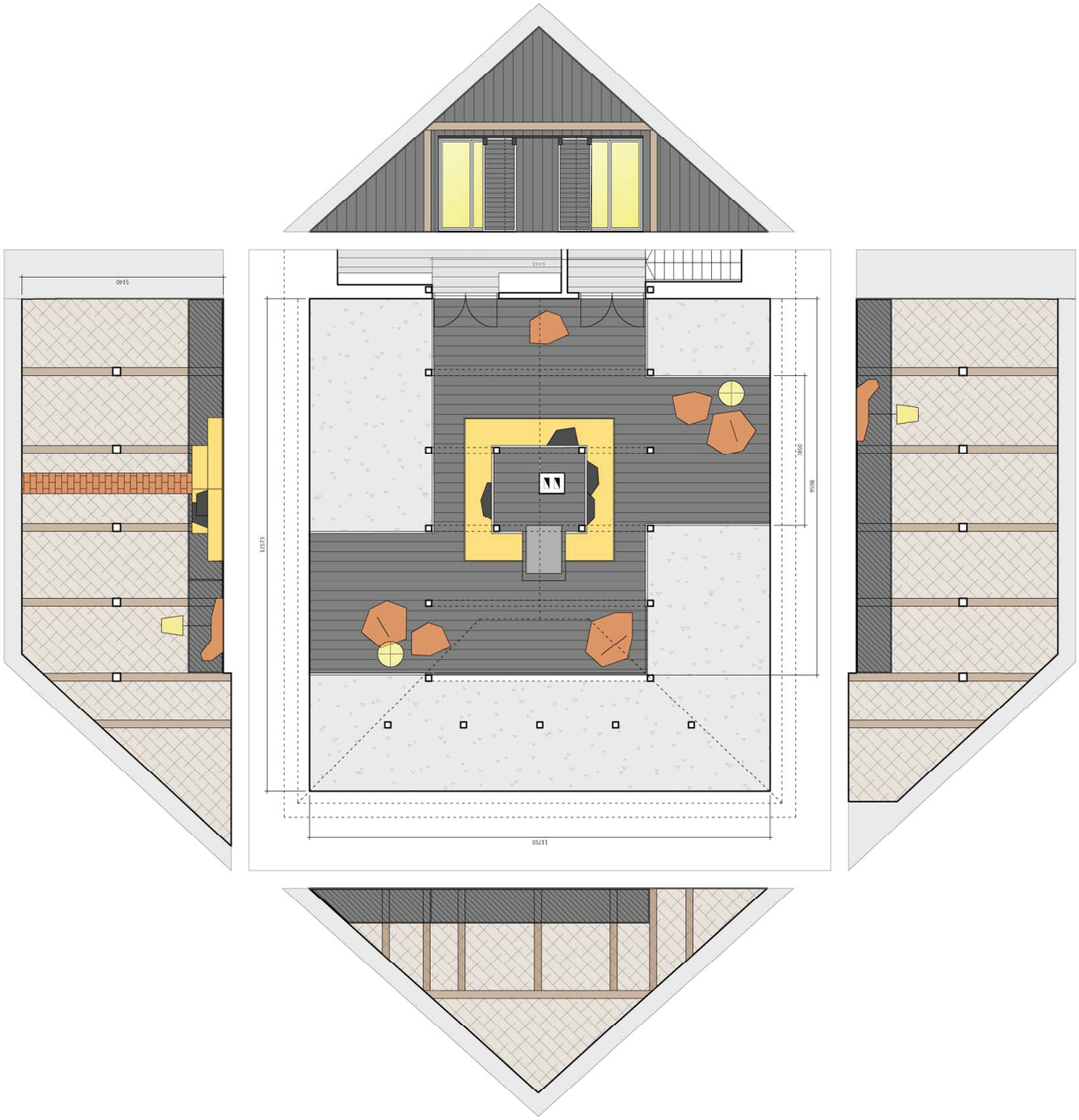

Käesolev skits ja joonis on ideekavand, mis täpsustakse sisearhitektuuri tööprojekti käigus. Autoriõigus Kaisa Lensen 2019

Tänusõnad

Muhu pastoraadi projektiga töötatud seitse kuud õpetasid hästi seda maja tundma ja mõtestama. Kui tööga alustades olin veendunud, et pastoraati passib ka uudsem sisu, siis aegamööda mõistsin järjest enam, kui palju mõjutab see vana maja oma varasema ajalooga ning kui oluline on ta Muhu inimestele. On just pastoraadid sobivaimaks paigaks jutustada kadunud kirikumõiste ja ka kogukonna lugu. Olen aga veendunud, et lugusid mahub ühte mahukasse majja ka rohkem kui üks. Seetõttu on ka minu projekt läbi põimunud nii vanast kui uuest.
Aitähh, armas kursusekaaslane Sabina Kaukis, et minuni selle põneva projekti juhatasid! Suur tänu kaasamõtlejatele Muhul - Mari Luup, Kadri Tüür, Rein Saksakulm, Sulev Vahtra. Suurim kummardus pastoraadi renoveerimise eestvedajale Inna Ligile, kellelt lisaks maja hingeelu tundmisele õppisin, kui vajalik on liikuda edasi rahulikus tempos ning teha oma tööd täpselt ja pühendunult.
Tänan oma suurepäraseid juhendajaid Anneli Randlat ja Tüüne-Kristin Vaiklat, kes kogu tööprotsessi vältel hoidsid mind õigel rajal.

Lugupidamisega,
Kaisa Lensen